

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România 2011-2012

Climates

133

Anul 15

ianuarie 2021

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoca

Director imagine: Anton Gagi

literare

Revistă literară și de cultură românească

Fondată: mai 2007

Anca Bulgaru - „Cu iarna în sat”

CUPRINS

Mihai Eminescu / Poezii...3
Gheorghe Valerică Cimpoca / În căutarea adevărului (51)...4
Anton Găgiu/ „Spion la mine acasă”...6
Ecaterina Chifu/ Ardealul în opera lui Neculae Bălcescu...8
Al. Florin Țene/ „La 132 de ani după Eminescu”...10
Dragoș Niculescu/ Filozofia și știința sub semnul unității...11
Ion Sorin Ivașcu/ Poezii...13
Livia Ciupercă/ Un nou an calendaristic-întru „Altoire”...14
Florian Copcea/ Plăcerile lecturii și ale creației...15
Paul Leibovici/ Bradul...17
Elena Buică/ Adrian Erbiceanu-Volum aniversar...18
Adrian Erbiceanu/ „Același veac, același leat” (glossă)...19
ITHACA/ Colaj liric...20
Gabriela Căluțiu Sonnenberg/ Imersiune fulger într-o Românie decembristă aproape contemporană...21
Ioan Vișan/ Ioan Popoiu - „Întoarcerea fiarei”...22
Ion Iancu Vale/ Cultura ultima noastră șansă?...23
Corina Ligia Pătrașcu/ Edelweiss - poem...24
Mihai Merticaru/ Un poet se pare uitat - Anton Naum...26
George Roca/ Interviu cu Anișoara Laura Mustețiu...27
Victor Ravini/ Ce să facem să înțelegem mesajul ciobănașului din Miorița...29
Gheorghe Andrei Neagu/ Lunetiștii...31
Marian Neacșu/ Glasul Zeului, sau jocul de-a viața...33
Maria Ieva/ Poezii...35
Ioan Gâf-Deac/ „Vânt învins și sunet invizibil”...36
Sandrino Gavrilăoia/ În căutarea lui Paul Alep...38

INFO CLIMATE

Coperta 1

**Anca Bulgaru -
„Cu iarna în sat”**

ERATĂ

Datorită unor regretabile erori am reluat în acest număr poemul de la pg.19 semnat de către Adrian Erbiceanu și pe cel de la pg.24 semnat de Corina Ligia Pătrașcu.

Cu toate scuzele, Ion Iancu Vale

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE

RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 - PENTRU DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTRLR022) - USD: RO44BTRLUSD CRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev, Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara, Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada, Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar, Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea, Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamel Mahmud, Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducănu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Mihaela Loredana Mușetescu, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatarilor

Redactor șef: Ion Iancu Vale

Redactor șef-adjunct: prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca

Colegiul redacțional: Anton Găgiu, Florea Turiac, Gabriel Mihalache, George Piteș, Vasile Didoacă Dojana, Grigore Grigore, Ion Teodor Palade, Sebastian Drăgan, Carmen Georgeta Popescu, Ion Sorin Ivașcu

Fondatori:

Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X

Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni

Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu; Administrare site: Dorin Let

Poezii de Mihai Eminescu

Glossă

Vreme trece, vreme vine,
Toate-s vechi și nouă toate;
Ce e rău și ce e bine
Tu te-ntreabă și socoate;
Nu spera și nu ai teamă,
Ce e val ca valul trece;
De te-ndeamnă, de te cheamă,
Tu rămâi la toate rece.

Multe trec pe dinainte,
În auz ne sună multe,
Cine ține toate minte
Și ar sta să le asculte?...
Tu așează-te deoparte,
Regăsindu-te pe tine,
Când cu zgomote deșarte
Vreme trece, vreme vine.

Nici încline a ei limbă
Recea cumpăn-a gândirii
Înspre clipa ce se schimbă
Pentru masca fericirii,
Ce din moartea ei se naște
Și o clipă ține poate;
Pentru cine o cunoaște
Toate-s vechi și nouă toate.

Privitor ca la teatru
Tu în lume să te-nchipui:
Joace unul și pe patru,
Totuși tu ghici-vei chipu-i,
Și de plânge, de se ceartă,
Tu în colț petreci în tine
Și-nțelegi din a lor artă
Ce e rău și ce e bine.

Viitorul și trecutul
Sunt a filei două fețe,
Vede-n capăt începutul
Cine știe să le-nvețe;
Tot ce-a fost ori o să fie
În prezent le-avem pe toate,
Dar de-a lor zădărnice
Te întreabă și socoate.

Căci acelorași mijloace
Se supun câte există,
Și de mii de ani încoace
Lumea-i veselă și tristă;
Alte măști, aceeași piesă,
Alte guri, aceeași gamă,
Amăgit atât de-adese
Nu spera și nu ai teamă.

Nu spera când vezi mișeei
La izbândă făcând punte,
Te-or întrece nătarăii,
De ai fi cu stea în frunte;
Teamă n-ai, căta-vor iarăși
Între dâșii să se plece,
Nu te prinde lor tovarăș:
Ce e val, ca valul trece.

Cu un cântec de sirenă,
Lumea-ntinde lucii mreje;
Ca să schimbe-actorii-n scenă,
Te momește în vârtej;
Tu pe-alături te strecoară,
Nu băga nici chiar de seamă,
Din cărarea ta afară
De te-ndeamnă, de te cheamă.

De te-ating, să feri în laturi,
De hulesc, să taci din gură;
Ce mai vrei cu-a tale sfaturi,
Dacă știi a lor măsură;
Zică toți ce vor să zică,
Treacă-n lume cine-o trece;
Ca să nu-ndrăgești nimică,
Tu rămâi la toate rece.

Tu rămâi la toate rece,
De te-ndeamnă, de te cheamă;
Ce e val, ca valul trece,
Nu spera și nu ai teamă;
Te întreabă și socoate
Ce e rău și ce e bine;
Toate-s vechi și nouă toate:
Vreme trece, vreme vine.

La steaua

La steaua care-a răsărit
E-o cale-atât de lungă,
Că mii de ani i-au trebuit
Luminii să ne-ajungă.

Poate de mult s-a stins în drum
În depărtări albastre,
Iar raza ei abia acum
Luci vederii noastre,

Icoana stelei ce-a murit
Încet pe cer se suie:
Era pe când nu s-a zărit,
Azi o vedem, și nu e.

Tot astfel când al nostru dor
Pieri în noapte-adâncă,
Lumina stinsului amor
Ne urmărește încă.

Ai noștri tineri

Ai noștri tineri la Paris învață
La gât cravatei cum se leagă nodul,
Ș-apoi ni vin de fericesc norodul
Cu chipul lor isteț de oaie creață.

La ei își cascadează ochii săi nerodul,
Că-i vede-n birje răsucind mustața,
Ducând în dinți țigara lungăreață...
Ei toată ziua bat de-a lungul Podul.

Vorbesc pe nas, ca saltimbanci se strâmbă:
Stâlpi de bordel, de crâșme, cafenele
Și viața lor nu și-o muncesc - și-o plimbă.

Ș-aceste mărfuri fade, ușurele,
Ce au uitat pân' și a noastră limbă,
Pretind a fi pe cerul țării: stele.

Kamadeva

Cu durerile iubirii
Voind sufletu-mi să-l vindec,
L-am chemat în somn pe Kama -
Kamadeva, zeul indic.

El veni, copilul mândru,
Călărind pe-un papagal,
Având zâmbetul fătarnic
Pe-a lui buze de coral.

Aripi are, iar în tolă-i
El păstrează, ca săgeți,
Numai flori înveninate
De la Gangele măreț.

Puse-o floare-atunci-n arcu-i,
Mă lovi cu ea în piept,
Și de-atunci în orice noapte
Plâng pe patul meu deșept...

Cu săgeata-i otrăvită
A sosit ca să mă certe
Fiul cerului albastru
Ș-al iluziei deșerte.

În căutarea adevărului (51). Dor de Eminescu

*„Într-o lume relativă / Ce-a făcut și-a desfăcut / Eminescu-i remușcarea / Dorului de absolut...” -
Adrian Păunescu*

Gheorghe Valerică CIMPOCA

Prof.dr. Gheorghe Valerică CIMPOCA

După un an pandemic, când am fost forțați să stăm la distanță unii de alții, când copiii nu au mers la grădiniță sau școală, când studenții nu s-au mai întâlnit la facultate, când bunicii nu s-au văzut copiii și nepoții de aproape, când nu ne-

am îmbrățișat unii cu alții, ne este dor nu numai de aceste lucruri, ci și de toate lucrurile și obiceiurile care le-am dobândit de-a lungul timpului.

Noi, pământeni, am trecut în noul an cu aceleași restricții din pandemia anului trecut, a anului 2020. Majoritatea timpului am stat și stăm în case, izolați de restul familiei și prietenilor, iar dacă ieșim pe afară nu ne îndepărtăm prea mult de locuință. Acum, la început de an, îmi este dor de foarte multe lucruri din trecut, dar cel mai mare dor îmi este de Eminescu, a cărui zi de naștere, 15 ianuarie, a devenit Ziua Culturii Naționale a României. Cu prilejul acestei mari sărbători se desfășurau în România o seamă de întâlniri dedicate operei marelui nostru poet. Unul din cele mai importante festivaluri a fost și este Festivalul Internațional de Literatură „Mihai Eminescu” care are loc la Drobeta-Turnu Severin, Orșova și Băile Herculane, în perioada 12-16 ianuarie a fiecărui an. Îmi aduc aminte cu mare plăcere de ultima mea participare la festivalul cu numărul XXVII, din anul 2017, când am primit diploma și premiul „Pamfil Șeicaru” pentru promovarea literaturii române în revista Climate Literare. Atât revista Climate Literare, cât și bunul meu prieten, poetul Ion Iancu Vale, fondatorul revistei și redactorul șef al acesteia, au primit premii asemănătoare. Pentru mine, care sunt un om dedicat științelor exacte, acest premiu reprezintă cel mai important lucru care mi s-a întâmplat în viață. Icoana Maicii Domnului, primită ca premiu cu acest prilej la mănăstirea Sfânta Ana din Orșova, veghează asupra mea și îmi aduce aminte de minunatul eveniment pe care l-am trăit atunci. Cu

trecerea timpului constat că îmi este dor de tot ceea ce mă înconjoară: de univers și natură, de familie, de prieteni și în general de oameni, de plante și de animale, de iubire și de dragoste, de literatură și de artă. Dar mai ales îmi este dor de Eminescu. Pentru mine, ca și pentru majoritatea românilor, atât din România cât și de pe alte plaiuri ale planetei Pământ, dorul de Eminescu reprezintă cel mai mare dor, un „dor dureros de dulce”.

Acest Dor, dorul de Eminescu, reprezintă unitatea maximă, este întregul, iar părți ale acestuia se regăsește în fiecare dintre noi românii. Deși pare floare la ureche, despre Eminescu e greu de scris. Ai sentimentul că, orice cuvânt ai folosi, nu s-ar ridica la valoarea pe care ar merita-o „Luceafărul”. Eminescu a lăsat în urmă nu doar „Luceafărul”, cel mai lung poem de dragoste din lume, ci, ceva ce România n-ar mai putea aduna, în secole, inegalabilul tezaur al limbii românești. Inspirat de Shakespeare, dar și de Veronica Micle, Mihai Eminescu a inspirat la rândul-i mulți alți colegi contemporani lui sau urmași, care n-au ezitat să scrie despre el. L-a scris Adrian Păunescu, l-a scris Nichita Stănescu, l-a scris Grigore Vieru și-au făcut-o mulți alții. Eminescu a fost cel care a dăruit națiunii o clipă cât o eternitate. În parcul orașului Herculane, statuia poetului Adrian Păunescu este amplasată vizavi de statuia lui Mihai Eminescu, astfel încât cei doi poeți să comunice prin spiritele lor, dialogurile să dureze la infinit, iar limba română să nu dispară. În preajma statuii marelui Eminescu multora li se face dor de chipul lui visător de student, transfigurat de puritatea gândirii și simțirii sale, de chipul unui tânăr înflăcărat de mari idei și sentimente. Am vrea să știm, să simțim tot farmecul ce-l răspândea ființa lui reală, tonalitatea și inflexiunile vocii sale, mersul lui avântat sau doar de om ce meditează, pierdut în sine, vibrația sufletului său plin de iubire, gesturile sale și mai ales toate acele porniri pline de entuziasm, acele acțiuni puse-n slujba poporului care a dat acest geniu inegalabil. A făcut totul ca să nu dispară neamul românesc, limba și obiceiurile strămoșești, să nu dispară dragostea de locurile natale, să nu dispară dragostea de părinți și de copii, să nu dispară dragostea de copilărie și de natură.

Când stăm în fața statuii lui Eminescu parca auzim cuvintele **„Salutare Națiune”**. Așa îi plăcea lui Eminescu să salute în timpul vieții, era salutul său pentru toți cei cu care stătea de vorbă, nu doar pentru cei din **„lumea bună”** a vremii sale. Nu cred că există cineva care nu s-a regăsit, vreodată, într-un moment al vieții, într-un vers lăsat în urmă de Eminescu. Din cealaltă direcție, de la statuia lui Adrian Păunescu se aude; **„dacă unu și cu unu/ Nu mai vor să facă doi/ Eminescu este chipul/ Infinitului din noi”**. Adică, el Adrian Păunescu, recunoaște că este mic față de Eminescu, dar **„Fără el oricare lucru/ Și-ar urma căderea sa/ Fără el chiar steaua noastră/ Dintre stele ar cădea”**. Simt ceva frumos în mine și îl întreb pe Eminescu, ce este dorul? Acesta îmi spune că răspunsul se găsește în poezia **„La steaua”** scrisă ca să reflecte relativitatea lucrurilor din univers. E ceva care e și nu e, precum lumina unei stele ce a apus de mult și încheie apoteotic **„Tot astfel când al nostru dor/ Pieri în noapte-adâncă,/ Lumina stinsului amor/ Ne urmărește încă”**. Dinspre statuia lui Adrian Păunescu se aude **„Eminescu-i peste tot/ Într-o lume relativă/ Mai avem un nume sfânt/ Eminescu-i România/ Tăinuită în cuvânt”**. Ridic ochii spre cer și văd o pasăre în zbor și mă întreb ce este oare? E un dor, un dor călător. Se întunecă și se văd stelele și mă întreb ce este o stea fără nume? E o minune care călăuzește un om bun prin lume. Ce este un dor pentru omul care este muritor? E o pasăre care se avântă mereu în zbor. Dar, toate dorurile nu se compară cu dorul de Eminescu. Prin dorul de Eminescu descoperim infinite doruri pe care le atașăm cuvintelor grăite în versuri de marele poet. Dorul de Eminescu la români, ca și alte doruri de la alte neamuri (dorul de: Shakespeare, Pușkin, Serghei Esenin, Heinrich Heine, Paul Verlaine, Johann Wolfgang Goethe, Pablo Neruda și mulți alții) izvorăsc și vin, după cum spune Eminescu în scrisoarea I-a **„Vin din sure văi de chaos pe cărări necunoscute/ Și în roii luminoase izvorând din infinit/ Sunt atrase în viață de un dor nemărginit”**. Acest dor nemărginit vine de la Creatorul Universului, Dumnezeu (Demiurg), dor pe care l-a descoperit marele nostru poet Mihai Eminescu, dor care se transformă în dragoste infinită și invers și din care ne hrănim noi toți, inclusiv poporul român. Eminescu ne-a influențat viețile și ne-a arătat calea spre veșnicie **„Căci a voastre vieți cu toate sunt ca undele ce curg, Vecinic este numai râul: râul este Demiurg”**. Părăsesc parcul din Herculane și mă îndrept către Orșova. Și aici dau de eternul Eminescu, care privește cum Dunărea își

urmează cursul milenar către marea întâlnire și îmbrățișare cu Marea Neagră, sau cum o numeau străbunii noștri **„Marea cea Mare”**. Și acolo, la Marea cea Mare, în portul Tomis, Eminescu stă față în față cu marea lui iubire, Veronica Micle, spunându-i ultimul lui dor. **„Eminescu? E foarte greu să respiri după el, dar cu clipa în care el ne-a devenit nouă tuturor respirație, va trebui ca noi înșine, la rândul nostru, să fim respirație nenăscuților. Eminescu este pur, genuin, un aer curat”**, așa-l descrie Nichita Stănescu pe poetul nepereche, atunci când Nicolae Băciut îl întreabă ce reprezintă Eminescu pentru el. Nichita Stănescu l-a iubit mult pe Mihai Eminescu. L-a descris și i-a vorbit prin versuri: **„Tu n-ai murit,/ pentru că eu sunt trupul tău/ care vorbește cu vorbele tale”**. Nichita Stănescu, poetul necuvintelor, spunea că fiecare poet are o voce a lui unică, însă pentru el, Eminescu a fost vocea care a trecut de granițele vieții și ale morții, ale fizicului și materialului. S-au întâlnit mereu în profunzimea universului metafizic. Se povestește despre Nichita Stănescu că, după ce a fost laureat al premiului Herder, a cumpărat flori de aproximativ 5.000 de mărci, după care o parte din flori le-a înșămânțat și o parte le-a depus în fața casei de la Viena, casă în care a locuit Mihai Eminescu. Atât de mult l-a iubit Nichita Stănescu pe Mihai Eminescu.

Adesea, ne întrebăm de ce ne este așa de dor de Mihai Eminescu. Simțim, noi, adevărații români, un **„dor dureros de dulce”** de Eminescu? Dorul de acest genial poet este ca dorul de un frate mai mare, plecat prea devreme dintre pământeni, este un dor de un prieten drag ce ne știe suferințele și toate durerile, visele și speranțele (Profesor Ecaterina Chifu). Cum să nu ne fie dor de cineva pentru care avem o iubire aparte? Dacă nu vine la chemarea dorului nostru, înseamnă că undeva, acolo sus este iubit. Noi rămânem să dorim ca și el României **„la trecutul mare, mare viitor”** să vedem cum **„izvorăsc din veacuri stele una câte una”** și să admirăm luna ieșind **„din codrii”** sau **„a lacului văpaie”**, să simțim **„flori de tei înmiresmate”**, să ascultăm și pentru el **„aspru cânt al mării”**. Avându-l pe Eminescu în suflet, nu mai suntem nicidecum singuri, căci purtăm cu noi o bogăție rară, cea mai de preț comoară a limbii române, opera unui astru nemuritor, ce va străluci pe firmament cu o blândă lumină, iradiind prin veacuri frumusețe și armonie.

Va urma

SPION LA MINE ACASĂ - fragment de roman -

Anton GAGIU

ÎN SFÂRȘIT ACASĂ!

(Continuare din nr. trecut)

Da, e adevărat, și eu colaborasem cu acest serviciu, le oferisem informații pentru că noi nu le puteam valorifica, dar nu fusesem în interiorul lor, acolo în inima organizației. Aș fi putut spune că am fost doar un spectator. Trebuia să mai aștept ca să fiu întrebat ceva? Sau ar fi trebuit să bat la ușile noilor șefi care doar intuiau cum era cu munca asta de culegere de informații? Am ales a doua soluție și peste două zile din momentul acestor reflecții am bătut la ușa cabinetului unuia dintre noii adjuncți, un general cu state vechi la... armată, dar avea tangențe cu munca de informații pentru că acolo cu asta se ocupase.

-Bună ziua, spun de cum am intrat. Nu prea eram obișnuit cu formulele de salut militare pentru că eu le folosisem doar de câteva ori și numai la începutul carierei.

-A domnul Caspian, spune generalul aflat în fața mea. Bună ziua. Vă rog să luați loc. Domnule ca să vezi, zice el, funcționează telepatia, și eu voiam să discut cu dumneavoastră.

-Atunci, gând la gând cu bucurie, spun.

-Da, chiar așa. Spune generalul din fața mea, un ins trecut de o jumătate de secol, probabil militar de carieră acolo la apărare unde rar apăreau „externii”, adică cei aduși pentru diverse specialități pe care nu le avea armata. Recunosc, nu culesesem informații despre el.

-Atunci cum procedăm? Spuneți dumneavoastră scopul pentru care ar fi urmat să fiu chemat la discuții sau spun eu de ce m-am prezentat?

-Nu știu. Oricare dintre variante este validă. Deci?

-Încep eu, prind curaj văzând deschiderea pe care o avea. M-am prezentat la dumneavoastră pentru că vreau să știu dacă-mi cumpăr bilet să merg mai departe sau cobor la prima stație. Generalul m-a privit zâmbind preț de câteva secunde, apoi a luat loc la biroul lui de lucru ca un general cu trupe în subordine, multe trupe, adică se arăta copleșit de răspunderea pe care o avea...

-Subtil omul nostru care a descuiat uși grele la Paris, spune. Da, am înțeles

domnule colonel aluzia. Cu alte cuvinte ce facem cu dumneavoastră? Vă trimitem acasă? Vă încredințăm misiuni noi? Vă facem profesor de...spionaj? Sau toate deodată? Ei ce ziceți?

-Da, din fraza mea acest aspect ar trebui să-l înțelegeți, care va fi rolul și rostul meu de acum încolo?

-Să revenim și să luăm aspectele pe rând: nu, nu vă trimitem acasă. Da, vă vom încredința misiuni noi. Da, vă facem și profesor de spionaj pentru că o să vă ocupați de pregătirea ofițerilor noștri de informații pe diverse zone. Dar...aici generalul a făcut o pauză lungă, avem unele probleme.

-Cum ar fi?

-Vă dați seama că noi ca...țară, ca națiune tindem acum să ne orientăm spre vest, adică spre direcția pe care tocmai dumneavoastră ați subrezit-o. Nu, nu vă acuz de nimic, așa era misiunea atunci, orientarea, așa erau vremurile și...alianțele, dar intuiesc că în momentul în care vom face primii pași în direcția despre care am vorbit ni se vor pune anumite condiții și cu siguranță una dintre ele va fi aceasta: nu vrem să știm că mai aveți în structurile dumneavoastră oameni care ne-au făcut nouă rău.

-Raționamentul dumneavoastră mi se pare logic, spun, ba mai mult cu siguranță că se va întâmpla chiar așa, de aceea am venit pregătit să vă propun o soluție de a ieși din această situație.

-Să aud, spune generalul din fața mea de parcă aștepta de mult timp o soluție salvatoare din această perspectivă.

-Anunțați în sfera de informații diplomatice că am fost trecut în rezervă pentru trecutul meu comunist. Cu siguranță că știrea va fi preluată și difuzată cu interes. Apoi îmi fabricați o nouă identitate și o nouă înfățișare ca venind de la...armată de unde sunteți și dumneavoastră. Se poate și aici să-mi construiți un dosar cu un trecut oarecare în munca de informații ca scenariul să fie credibil și după ce aceste operațiuni vor fi pregătite apar în scenă tocmai bun să trec la treabă. Generalul pentru moment nu a spus nimic, privea undeva în gol de parcă ar fi vrut ca de acolo să-și ia spusele.

-Domnule colonel, nu v-am cunoscut

până acum, doar am auzit de dumneavoastră, dar mărturisesc că e o idee genială și numai dintr-o minte strălucită putea să prindă viață. Cred că este foarte plauzibilă ideea și chiar de mâine voi da de lucru în acest sens departamentului de personal.

-Mai este o problemă domnule general.

-Da? Care?

-Am o colegă...

-Da, știu, Gabriela Grecu (era bine informat!). Vă este și colegă de viață?

-Să spunem parteneră, l-am corectat eu.

-Așa cum spuneți. Da și dânsa este în atenția noastră, numai că situația pe care o are dânsa nu se potrivește cu cea pe care ați avut-o dumneavoastră.

-E adevărat, ea chiar a fost în inima organizației...

-Da, a SSS.

-Ce se va întâmpla cu ea?

-Ne vom gândi și vom face cum este mai bine pentru serviciu.

Ne-am despărțit cu o strângerea de mână. Începuse să-mi placă acest general, să-i spunem domnul R. Eram pe drumul cel bun? Era posibil să-mi găsesc un loc în noua structură de informații? Era. Asta-mi doream. Se pare că da. Într-o situație critică omul niciodată nu e sigur, oscilează. Neîncrederea e generată de noutatea situației. Și care era situația? Veneam dintr-un regim totalitar, deși munca de informații este aceeași indiferent de regim, numai că mijloacele folosite sunt altele, dar mai ales destinatarii informațiilor erau inși care aveau câteva lacune mari în gândire: nu știau ce înseamnă libertatea (pentru

majoritatea dintre ei era o noțiune abstractă); democrația era ceva de genul „e așa pentru că așa vrem noi” și aveam destule exemple; erau lipsiți de scrupule (condamnarea la moarte pentru defectare era o regulă, nu o excepție, indiferent ce servicii ai adus statului sau ce sacrificii ai făcut pentru asta); aruncau pe piață noțiuni/lozinci, ideologii bolnave (egalitarism, om nou, societate socialistă multilateral dezvoltată, economie planificată, epoca de aur etc.). Acum trebuia să mă adaptez la viața nouă pe tărâmul informațiilor care se prefigura la orizont. Eram convins că nu-mi va fi greu pentru că slujisem statul numai din afară și încă mult timp din democrației consolidate. Am mers acasă în acea zi ca un om care trebuia să mă nasc a doua orară, adică așteptam să fiu chemat în zilele următoare pentru a pune la cale un plan de... dispariție a mea, iar apoi de reapariție ca persoană „curată”, rebotezată, dotată cu un CV lucrat în laboratoarele structurii noi de informații.

-Ei cum a fost? m-a întrebat Gabriela de cum am ajuns acasă.

-Ești curioasă? îi răspund zâmbind cu o întrebare.

-Foarte, spune îmbrățișându-mă.

-Am avut o discuție cu generalul R.

-Cu R?

-Da.

-Și ce impresie ți-a făcut?

-Una bună, neașteptat de bună.

-Are nevoie de noi?

-Mă bucur că vorbești la plural pentru că am vorbit despre amândoi. Adevărat, de tine doar tangențial, dar a fost îndeajuns să-mi fac o părere cu ceea ce are de gând.

-Să aud! Era foarte hotărâtă.

-În ceea ce mă privește am un mare handicap...

-Da? Care?

-Păi eu am pătruns în inima unei organizații militare spre care ne vom îndrepta și noi și probabil va fi o condiție ca eu să nu apar pe nicăieri. A făcut ochii mari.

-Cam da, a spus cu jumătate de gură. Să înțeleg că eu sunt privilegiată?

-Cam da, spun râzând.

-Atunci te iau cu mine, zice ea.

-Nu se poate. Acolo aș fi un trădător și nu vreau să apar în această postură. Tot eu i-am oferit generalului R soluția.

-Da? Care?

-Matei Caspian va fi „ucis”, adică trecut în rezervă, dispărut, volatilizat. S-a călugărit!

-Bună idee!

-Și?

-În locul lui va apare... de la armată un om nou, dosar, CV, tot ce trebuie, cu date

la dosar care se pot verifica, cu altă înfățișare, pregătire de specialitate făcută acolo... la armată, ce mai? Totul nou.

-Măi ce minte diabolică ai!

-Și de mine concret?

-Nu am discutat concret, ci numai tangențial, R a spus că se gândește și că te are în vedere.

-În ceea ce mă privește eu vreau un singur lucru.

-Care? întreb curios.

-Să nu mă despart de tine.

-Și eu vreau același lucru, dar va fi cam greu, pentru că dacă vei fi trimisă la Moscova eu nu am să pot merge acolo.

-Nu mă va trimite la Moscova pentru că nu se poate. Uită că eu am aici statutul de trădător? Cum aș apare la Moscova? M-aș duce la sediul SSS aș bate la ușa lui Guriev, dacă o mai fi (era șeful divizionii Vest din SSS), și aș spune: „tovarășe general colonel sunt agent operativ Olga Simionova, m-am prezentat din misune, am lipsit vreo doi ani și ceva, dar am meritat și eu un concediu mai lung.”

-Da, e greu, spun. Nu se poate. Atunci?

-În noaptea aceasta în brațele tale fiind am să mă gândesc și eu la o soluție, așa cum și tu te-ai gândit. A doua zi nu am întreb-o dacă a găsit o soluție. La cât o știam de inteligentă, cu siguranță că va găsi una, dacă nu a găsit-o deja.

Am ajuns la sediul SSR în jur de ora nouă. Pe vremea cealaltă ora șapte și jumătate mi se părea că este foarte târziu. Am mers la personal. Știam aici o persoană unsă cu toate alifiile muncii de personal cu care aș fi putut discuta materializarea planului meu discutat cu o zi înainte cu generalul R.

-Am onoarea domnule colonel! spun de cum am intrat în biroul colonelului Bărbătescu șef la personal pe structura operativă. Era vechi acolo, mă cunoștea de ani de zile, pe el nu-l clintise armata, nici nu ar fi putut, știa toți ofițerii de informații pe unde erau, ce nume conspirative aveau, ce acoperiri, de câte ori „au murit”, cum „au înviat” și unde, dacă au familie sau copii din flori, îi mai știa pe trădători, pe cei condamnați în contumacie, dar care se prăjeau la soare pe Coasta de Azur și încă multe altele. Fosisem o formulă de salut greoaie pentru mine, nu-ți vine așa de ușor să treci de la „tovarășe-n sus, tovarășe-n jos” la „am onoarea domnule...”

-Caspian? Noroc! Spune despre ce este vorba.

-O problemă delicată. A prins să zâmbească...

-La noi toate sunt delicate, a spus el pregătindu-se să mă asculte cu bunăvoință.

-Domnul general... v-a spus ceva?

-Da. Mi-a zis că vei veni la mine și ai să-mi explici despre ce este vorba.

-Atunci iată despre ce este vorba: trebuie să fiu... „îngropat”, ca apoi să apar din nou alt om.

-Înțeleg. Am mai făcut astfel de... dispariții și apariții, nu însă în atari condiții. Ce propui?

-Mișcarea aceasta trebuie făcută în mai mulți pași și până nu se face, eu nu pot mișca în front. Primul pas ar fi ca eu să fiu trecut în rezervă.

-Ușor de zis, dar și trecerea în rezervă poate fi urmărită, adică omul acesta trecut în rezervă trebuie să fie undeva în carne și oase. Nu merge să-l trecem în acte și el să existe în altă parte decât acolo unde se spune că ar trebui să fie.

-Ba cred că se poate, spun. Și iată cum: îl trecem în acte apoi... dispăre. Dispariția presupune multe, iar eu sugerez ca persoana în cauză să meargă la... mănăstire.

-Adică?

-Eu mă ocup să găsesc pe cineva care să poarte acest nume în acte și să fie călugăr la o mănăstire.

-E o idee demnă de luat în seama, spune colonelul Bărbătescu.

-Iar tu?

-Pentru mine găsiți o cale de la armată până aici, nume nou, cu dosar cu tot, inclusiv cu înfățișare.

-Bun, atunci uite cum facem: tu te ocupi de acoperirea ta în viața monahală, iar eu de descoperirea ta de la armată și până aici. E bine până aici?

-Da, dar trebuie să ne mai dăm și termen.

-Da, așa e. O lună crezi că este suficient?

-Da, e un termen rezonabil.

Aveam în minte o mănăstire din zona mea natală, una izolată, la capăt de lume, undeva în munte, unde rar ajungea tipenie de om. Mai trebuia doar ca aici să găsesc înțelegerea necesară pentru a „îngropa” pe cineva și a-l „dezgropa” apoi în pielea altcuiva. În activitatea mea de ofițer de informații din perioada comunistă fusesem acoperit în acte de multe ori și numai. Am mai luat cu mine și viața altcuiva, persoană care existase în carne și oase și care-și continua prin mine existența... fără să știe. Acum era vorba să trăiesc fenomenul invers, anume: trupul meu cu tot ce... mai avea el (inclusive cu mintea) intra în numele altcuiva, iar numele meu urma să intre în trupul unui monah. Doamne de ar fi știut el, omul acela care urma să-mi poarte numele ce era în spatele său nu știu dacă s-ar mai fi putut gândi vreodată la... rai!

ARDEALUL ÎN OPERA LUI NICOLAE BĂLCESCU: "ROMÂNII SUPT MIHAI VOIEVOD VITEAZUL"

Ecaterina CHIFU

Suflet ardent, patriot înflăcărat, inițiatorul revoluției de la 1848, N. Bălcescu, rămâne în memoria colectivă a neamului românesc ca un istoric dublat de un scriitor ce a știut să creeze, cu mari sacrificii, o operă ce a străbătut negura timpului, fiind apreciată foarte mult și în zilele noastre. Tema principală a acestei cărți este lupta pentru apărarea ființei naționale și afirmarea conștiinței naționale, precum și lupta pentru unirea tuturor Românilor.

În Introducere, autorul vorbește de ideea de dreptate națională și socială, bazată pe morala creștină adusă în lume de Iisus Cristos care, prin moartea sa jertfelnică „ne arată calea legii ce trebuie să guverneze dezvoltarea umanității, „legea practică, legea lucrării, a jertfirei, a iubirii și a frăției, chipul în care ne putem mântui, putem învinge răul și îndeplini menirea morală a omenirii, adică, mai întâi prin cuvânt, prin idei, prin lucrare”(p 5, opera Nicolae Bălcescu – Românii supt Mihai Voievod Viteazul – Editura Junimea, 1988) punând totul în slujirea patriei, a viitorului.

Și acum ne impresionează fraza de început a cărții întâi, prin care N. Bălcescu ne emoționează profund, prin cuvintele sale care aduc mărturie de misiunea sa de istoric și de imboldul de a scrie cu multă responsabilitate aceste cărți de glorie a neamului românesc, pentru a fi un document-mărturie a unor pagini din istoria poporului român, care să fie adevărate lecții pentru alte generații: „Deschid sfânta carte unde se află înscrisă gloria României, ca să pun înaintea ochilor fiilor și câteva pagini din viața eroică a părinților lor. Voi arăta acele lupte urieșe pentru libertatea și unitatea națională, cu care românii, supt povața celui mai vestit și mai

mare din voievozii lor, încheiară veacul al XVI-lea. Povestirea mea va cuprinde numai opt ani (1593--1601), dar anii istoriei românilor cei mai avuți în fapte vitejești, în pilde minunate de jertfire către patrie. Timpuri de aducere aminte glorioasă! Timpuri de credință și de jertfire! Când părinții noștri, credincioși sublimi, îngenucheau pe câmpul bătăliilor, cerând de la Dumnezeu armatelor laurii biruinței sau cununa martirilor și astfel, îmbărbătați, ei năvăleau, unul împotriva a zece, prin mijlocul vrăjmașilor și Dumnezeu le da biruință, căci el e sprijinitorul pricinilor drepte, căci el a lăsat libertatea pentru popoare și cei ce se luptă pentru libertate se luptă pentru Dumnezeu” (op. cit. p 28)

Lupta pentru independență și unitate națională este descrisă cu multe amănunte, scenele istorice par vii, nu „umbre pe pânza vremii”. Cartea întâi, poartă subtitlul „Libertatea națională” și, după ce prezintă situația internațională, Bălcescu scrie o pagină glorioasă din istoria neamului nostru - victoria de la Călugăreni în lupta contra turcilor învinși și în alte locuri din Țara Românească, fapt ce a dus la libertatea națională.

Autorul scrie cu mândrie: „Niciodată sentimentul libertății în inima unui popor mai puternic nu îmbărbătă.” (op.cit. p 87)

Deși este o scriere istorică, această carte face parte și din istoria literaturii române, prin bogăția stilului folosit, mai ales în descrierea Ardealului, o pagină de o frumusețe cutremurătoare, inspirată de aspectele geografice unice, de bogățiile naturale, de oameni deosebiți ce locuiesc aici, o pagină scrisă sub influența patriotismului

vibrant ce însuflețea pe scriitorul-revoluționar. Iată cum, la începutul cărții IV, în primul capitol, se face o amplă descriere a Ardealului unde apare un tablou ce redă imaginea pleneră a acestui meleag de o frumusețe rară care ține adunate toate aspectele naturale ale altor ținuturi din Europa:

„Pe culmea cea mai naltă a munților Carpați, se întinde o țară mândră și binecuvântată între toate țările semănate de Domnul pre pământ. Ea seamănă a fi un măreț și întins palat, capodoperă de arhitectură, unde sunt adunate și așezate cu măiestrie toate frumusețile naturale ce împodobesc celelalte ținuturi ale Europei, pe care ea, cu plăcere, ni le aduce aminte.” (op.cit. p 292)

Aspectele geografice sunt redată cu multă măiestrie, prin cuvinte ce capătă valoare literară, prin puterea lor sugestivă, prin asamblarea lor măiestrită, într-o ordine crescătoare și

descrescătoare, după formele de relief specifice ținutului ardelean: „*Un brâu de munți ocolesc, precum zidul o cetate, toată această țară, și dintr'însul, ici-colea, se disface, întinzându-se până în centrul ei, ca niște valuri proptitoare, mai multe ziduri de dealuri nalte și frumoase, mărețe pedestaluri înverzite, care varsă urnele lor de zăpadă peste văi și peste lunci. Mai presus de acel brâu muntos, se înalță două piramide mari de munți, cu creștetele încununate de o vecinică diademă de ninsoare, care, ca doi uriași, stau la ambele capete ale țării, cântând unul în fața altuia.*” (op.cit. p 292)

Bogăția florei și faunei din Ardealul secolului al XIX-lea nu are elemente de comparație cu ceea ce se întâmplă în zilele noastre: „*Păduri stufoase, în care ursul se plimbă în voie, ca un domn stăpânitor, umbresc culmea acelor munți... Aci stejarii, brazii și fagii trufași înalță capul lor spre cer; alături te afunzi într-o mare de grâu și porumb, din care nu se mai vede calul și călărețul.*” (op.cit. p 293)

Ca un maestrul al condeiului, Nicolae Bălcescu pare că sculptează în cuvinte, pentru a descrie Ardealul și, aplicând sincretismul artistic, face, prin arta cuvântului, o operă impresionantă: „*Ori încotro te-i uita, vezi colori felurite ca un întins curcubeu și tabloul cel mai încântător farmecă vederea. Stânci prăpăstioase, munți uriași a căror vârfuri mângâie norii, păduri întunecoase, lunci înverzite, livezi mirositoare, văi răcoroase, gârle a căror limpede apă lin curge printre câmpiile înflorite, pâraie repezi care mugind groaznic se prăvălesc în cataracte printre acele amenințătoare stânci de piatră, care plac vederii și o spăimântează totdeauna.*” (op.cit. p 293)

N. Bălcescu vorbește în aceste pagini de bogățiile subsolului, îndeosebi de aurul ce a adus mai multe nenorociri și suferințe neamului nostru românesc: „*Apoi, în tot locul, dai de râuri mari, cu nume armonioase, a căror unde port aurul. În pânțele acestor munți zac comorile minerale cele mai bogate și mai felurite din Europa: sarea, fierul, argintul, arama, plumbul, mercurul, zincul, antimoniul, arsenicul, cobaltul, tuteaua, teluriul și, în sfârșit, metalul cel mai îmbelșugat decât toate, aurul, pe care îl vezi strălucind până și prin noroiul drumurilor. Astfel este Țara Ardealului.*” (op.cit. p 293)

Această scurtă propoziție: „Astfel este Țara Ardealului” este concludentă, ea face să apară glasul creatorului acestei opere, glas în care răzbate mândria națională. Bălcescu propune cercetarea istorică a teritoriului românesc, pornind de la viața vechilor daci: „*În sfârșit, istoricul-arheolog va cerceta cu interes suvenirile și rămășițele dacilor, a acestui viteaz și nenorocit popor, cea din urmă odraslă din acel neam minunat al pelesagilor, care se arată la leagănul civilizației tuturor popoarelor și formă vârsta*

eroică a omenirii.” (op.cit. P 299) Autorul expune cu claritate evoluția istorică din Ardeal, numit ulterior/ Transilvania (Țara de dincolo de păduri, construcție lingvistică luată din texte latine, fără conotații locale) Iată un fragment de mărturie istorică: „*Ardealul mai cu seamă fu scutitorul nației române. În munții lui scăpă locuitorii Țării Românești, ai Moldovei, când se văzură năpădiți de barbari. De unde, când se mai limpezia locul de dușmani, ei se coborau la șesuri, către căminele lor. Era atunci, în veacul IX de la căderea avarilor, Dacia liberă și, în vreme ce în Dacia Inferioară se întemeia banatul Craiovii, în Dacia Superioară se întemeia mai multe staturi române libere.*” (op.cit. p 299)

Creatorul acestei opere este foarte bine documentat. El amintește de vicisitudinile istorice care au întunecat existența românilor din Ardeal: „*Pe la începutul veacului al X-lea domnea peste Ardeal, Banat și Bihor ducii români Gelu, Menomorut și Gladiu, când un nou neam barbar din Asia, ungurii, năvăliră asupra-le. Românii stătură puternic împotriva acestui nou potop. După două lungi războaie, ducele ungurilor, Arpad, încă nu putu cuprinde Bihorul, țara lui Menomorut, și tocmai după moartea acestuia intră în stăpânirea ei cu drept de moștenire, fiindcă fiul său, Zolta, luase în căsătorie pe fiica ducelui Menomorut. Gelu, domnul românilor din Ardeal, încă se împotrivi eroicește ungurului Tuhutum și muri în bătaie de o moarte glorioasă pentru patria sa (904)... Atunci românii, văzând moartea domnului lor, deteră mâna cu ungurii de bunăvoia lor și își aleseră domn pe Tuhutum, tatăl lui Horca. Așa, românii, nu învinși și cuprinși fiind, dar printr-o unire politică, primiră pe unguri în Țara lor. Într-acest chip, după un război sângeros, intrară ungurii și în Banat, unde domnea Gladiu.*” (op.cit. p. 317) Adevărul istoric este pus în lumină cu multă competență, combătând teoriile actuale ale unor autori, privind populația românească din Ardeal: „*La începutul domniei ungurilor, soarta românilor fu mai blândă. Ei își păstrasera constituțiile lor provinciale cu ducii lor proprii. Românii era atunci soți ai ungurilor, iar nu supușii lor. Tot Ardealul nu încăpuse încă în stăpânirea ungurilor și pe lângă hotarele de miazăzi se afla ducaturi cu totul libere, precum era cele ale Făgărșului, Omlășului și Maramureșului. În celelalte părți ale Ardealului, supuse ungurilor, aceștia era foarte puțini; mai mult o armată decât o populație. Afară de dâșii, se mai afla atunci în Ardeal niște oarde din același neam, ce locuiau munții de către răsărit. Aceștia erau secuii, ce se cred a fi rămășițe din oștile lui Atila. Ei erau împărțiți în scaune și aveau o organizație cu totul democratică.*” (op.cit. p 342)

Va urma

La 132 de ani după Eminescu

Al. Florin ȚENE

Minunea lui Dumnezeu, Eminescu

După ce Dumnezeu a sfințit lucrarea Lui
Cuvântul în tine a căpătat mișcare
A ochilor ce dau de știre în ziua nimănu
Spre a înțelege noua-ntruchipare.

În această zi ai împărțit bucăți din tine,
Poeme să le-nțelegem în ceas de mântuire,
Ajutorul măduvii timpului ce vine,
A leoaicei cu ochii verzi eliberată de iubire.

O mie de ani într-o singură zi
Proclamă un ceas fără eroare,
In duminica de suflet te-așteaptă să vii
Poemul să-l citești întruchipat din mare.

Prilej universal de a ne cunoaște,
De a întoarce cuvântul înapoi,
În mielul de la Ipotești ce tăcerea o paște,
Așa cum va fi în Ziua de Apoi.

Eminescu nu minte niciodată

El doar spune ce-i șoptește viitorul
Trecutul adus în mere coapte din pom
Sau busuiocul sfințit în pridvorul
Oglindit în picătura de atom.

Iubirea e sinceră când o uită-n cuvinte
Spuse ca rotocoalele de fum
Fiindcă niciodată Eminescu nu minte
El doar rătăcește versul pe drum.

Cerul în verbul lui e ca apele
Ce curg pe clopotul învechit
Când muza "aburită" închide pleoapele
Convinsă că Poetul n-a mințit.

Fruntea îi e asudată de gânduri pe mal
În însingurătate muzele le mai încurcă
Văzându-le alunecând goale pe-un val
Poetul în morile cerului mai urcă.

Lângă coapsa ei Eminescu e beat
Ca șerpui din vitrină, din platină,
Dar niciodată nu se lasă împerecheat,
Însă tâmplele-i bat și se clatină.

Eminescu nu minte niciodată, dar
niciodată...

În poemele lui se aprind verbele în
lumină,

O spune în vers, seara, la câte-o fată,
Muza de porțelan auzind recită și ea în
vitrină.

Eminescu nu a avut viață personală

Eminescu viață personală nu a avut
El sprijinea cerul să nu cadă peste noi
Se făcea nor și-n tăcere cuvântului scut
Spre turnul potopit de ploi.

Eminescu nu a avut viață personală
Întâmpina zorii alergând prin fum
Salvând marinarii surprinși în cală
S-au fecioarele urmărite pe drum.

Eminescu viață personală nu a avut
Fântânilor spre seară le aprindea lumină
Și cumpenelor le pune în vârf un soare de
luc
Salvând amurgul de rugină.

Eminescu nu a avut viață personală
El curgea molatic ca un râu sub lună,
Atunci când vântul coboară cu-o rafală
Păzea livada cu Poezia împreună

Eminescu viață personală nu a avut
Târziu se culca învelit de-o zeghe
Și-atunci mai scria un poem ce l-a durut
Până când cocoșii îl striga, stând de veghe.

Eminescu e soldatul ce apără iubirea
Cu pana înmuiată în cerul albastru
Înconjurat de muze mușcând din măr
iubirea
De parcă rupe lumină dintr-un astru.

Eminescu trăiește întotdeauna în vis
Stând de strajă cuvântului scris.

Ca aerul și seva, Eminescu...

Îi aud pașii venind dinspre lumină
Și foșnetul stelar în părul LUI
Când plopii fără soț îl așteaptă să vină
La fereastra unde dorul s-a aprins în
gutui.

Coborând dinspre Carpați îl aud uneori
Cu fruntea împodobită de gânduri
Pe cărări de-argint și flori
De tei presărate rânduri, rânduri.

Îi aud glasul venind dinspre trecut
Dulce ca mierea cuvintelor străbune
Când este veacul șoptă de-nceput
Și luna vibrează iubirea pe strune.

Doinesc tulpine pe poteci de munte
În balade prelungind chemarea
Așternută peste veacuri punte
Pe care să vină odată cu zarea.

Din poeme se desprinde, spre el venim,
Ca aerul și seva ce-n arbori suie,
În fiecare dintre noi îl regăsim
Cioplit în inimi veșnică statuie.

FILOZOFIA ȘI ȘTIINȚA SUB SEMNUL UNITĂȚII

Dragoș NICULESCU

2. Un câmp unificat al cunoașterii.

Teza existenței și fundamentării unei științe care tindă spre globalitate, spre unitate, este susținută și dezvoltată de Adrian Restian în cartea „Unitatea lumii și integrarea științelor sau Integronica”. Atingerea acestui deziderat ar fi încercată prin consolidarea științei numită Integronică, denumire care ar veni de la noțiunea de integron, a lui F. Jacob (1970), știință a proceselor de integrare și a sistemelor hiperintegrate, așa cum este organismul uman. Ea pleacă de la unitatea lumii în care trăim și de la necesitatea unei perspective unice asupra acestei lumi. Este însă vorba de unitate în dublu sens, atât de unitatea ontologică a lumii înconjurătoare, cât și de unitatea gnoseologică a cunoașterii de către subiect a acestei lumi. Plecând de la critica teoriei sistemice și ciberneticii, insuficiente, la nivel particular, în pretenția lor de generalitate și în maniera eludării evoluției genetice a sistemelor, pe care le tratează exclusiv ca structuri gata formate, autorul, medic și cercetător științific, care a introdus concepția sistemică și în medicina generală, susține părerea sociologului și filozofului francez Edgar Morin, autorul lucrării enciclopedice, în șase volume, „La Methode”, conform căreia nu există încă o teorie satisfăcătoare a procesului de autoorganizare, a evoluției și a devenirii sistemelor, a modului în care sistemele apar și dispar și mai ales a modului în care ele se dezvoltă. Principiul ordinii și organizării este premergător principiului integrării, complexificării și diversificării sistemelor, care se află la baza integronicii (Restian, 1987). În sens paradigmatic kuhnian, paradigma pe care o aduce integronica este reprezentată de integrare, dar aceasta abia după ce o serie întreagă de gânditori au susținut, în pofida dezordinii postulate de cel deal doilea principiu al termodinamicii, un principiu al organizării care guvernează evoluția fenomenelor

spre creșterea ordinii și organizării, după ce I. Prigogine include atât ordinea, cât și dezordinea, prin stările succesive de aproape și departe de echilibru, în cadrul aceluiasi principiu și afirmă că datorită acestor oscilații și fluctuații dezordinea perfectă este o stare foarte rară în univers, după ce W. Pauli, prin principiul excluziunii, contestă dezordinea perfectă, impunând chiar o anumită ordine printre particulele elementare, după ce Niels Bohr, încercând să aplice dualismul undă-corpusul, susținut de L. de Broglie (1926), arată că lumea are două fețe complementare, care nu pot fi evidente simultan deoarece se exclud reciproc, după ce probabilitatea, susținută de Maurice Merleau-Ponty (1965), atingând un nivel maxim, se menține sau se distruge sau după ce Max Plank (1926) afirmă că orice proces fizic sau chimic se desfășoară în natură în sensul în care suma entropiilor tuturor corpurilor participante la proces crește sau cel mult rămâne constantă. A. Guinier (1971) și E. Morin (1977) au arătat că ordinea și dezordinea sînt legate între ele și nu este nevoie să le opunem sau supraordonăm. O altă dualitate este cea reprezentată de continuu și discontinuu. Aici intervine un alt aspect, și anume informația, care este expresia neuniformității substanței și energiei în spațiu și timp. Fiind expresia discontinuității și a neuniformității, informația devine măsură a ordinii și organizării, sau, mai bine spus, a noutății pe care o dezordine sau o reorganizare o poate aduce. La orice obiect sau fenomen putem distinge un aspect substanțial, reprezentat de masă sau de volum, un aspect energetic, reprezentat de forță sau de câmp și un aspect informațional, reprezentat de mediul în care substanța și energia respectivă sînt organizate în spațiu și timp, informație care se măsoară în biți., bitul reprezentînd noutatea pe care o poate aduce un experiment cu numai două feluri de rezultate sau de organizări posibile. Semnificația de fond a principiului complementarității, formulat de Niels Bohr, care arată că discontinuitatea este complementară cu continuitatea, este integrarea, și prin aceasta unitatea complexă a lumii, realitatea că fiecare corp din univers este integrat printr-o mulțime de legături într-o structură, într-o rețea, și că pe lângă celelalte câmpuri energetice la care este supus sau pe care le generează (gravitațional, electromagnetic), prin intermediul câmpului informațional el este legat de toate celelalte corpuri.

2.1. Despre structura de înfășurătoare «întreg-parte» a Complexului multisistemic.

Format din sisteme de ordin superior și subsisteme multiple, care se suprapun și se leagă între ele, întregul univers prezintă un grad de organizare extrem de complex, în care integrarea tuturor aspectelor ontologice ale unei lumi, sub

toate formele ei, aparține unei integrări, unei unități universale globale, tutelare, despre care spuneam într-un studiu anterior: "Ideea unității material-spirituale a lumii stă alături de ideea multiplicității, constanta alături de variabilitate. Încercarea de a găsi o cale pentru surprinderea determinantelor dimensiunii unitare a lumii și a Universului, cu toate eforturile variate și semnificative care se depun de pe frontul cunoașterii și al gândirii constructive, va suferi, din păcate, în continuare, de parțialitate, de insuficiența și neputința vizualizării și cuprinderii problemei în întregul ei. «Întregul» teoretic al sistemului rămîne un veșnic țel în cazul Hipersistemului universal. Și aceasta deoarece omul, gânditorul, se va afla întotdeauna în interiorul Hipersistemului unitar, lipsindu-i, deci, posibilitatea unei viziuni exterioare, de ansamblu asupra întregului sistemic al lumii și al Universului. Ceea ce îi stă în putință este doar luminarea, din interior, a cîte unui petic întunecat din cerul acestei vaste dimensiuni, pentru că oamenii, așa cum s-a spus, sînt "puncte luminoase raționale în imensitatea iraționalului". Iar capacitatea redusă de cuprindere, a demersului său, în afara poziționării sale intrasistemice, se mai datorează și structurii de înfășurătoare «întreg-parte» a Complexului multisistemic, care prelungește diversitatea unitară din Unitate pînă la cele mai mici elemente, multiplicînd matricea structurală a Unității, în detaliile ei, la toate nivelurile acestui HiperComplex energetic suprapus. În această hologramă imensă, în oglinzile ei ametoare, ce reflectă aceeași figură geometrică, același tipar spațial, omul – «inflorescența terminală a naturii», cum îl denumea Teilhard de Chardin – nu a putut încerca să găsească calea Marii Unități decît așezîndu-se la mijloc, între «parte» și «tot», străduindu-se să extragă, din ambele părți, categoriile, obiectele existenței sale, care îl cuprind și pe care el le cuprinde, pentru a le uni. Aceasta este metoda care îi stă la dispoziție: crearea modelului unui întreg mai mic, pe care să îl proiecteze asupra întregului mare, în iluzia că astfel va ajunge să îl atingă, în iluzia că identificarea va duce la palpabilitate, că din această suprapunere ar putea încolți măcar o sămîntă a Marelui Adevăr. Faptul că omul lucrează cu fragmente nu reprezintă, în fond, nimic rău, accesibilitatea lui la manevre este limitată la atît, trist este faptul că el nu are nici măcar limpede conturată forma idealului pe care îl țintește, dacă tot susține că mintea lui lucrează de acum cu imagini funcționale de structuri și sisteme. Căci «unitatea» pe care o caută el nu este una singură; sistemul, structura căreia i se caută această unitate nu este izolată, înfășurătoarea este prezentă și la acest nivel ultim. El un cunoaște realitatea cosmică a existenței unei gigantice Structuri energetice multisistemice unitare, deci perfect ordonată și echilibrată, total universală, prin care Unitatea

Absolută, primă și ultimă, Divinitatea, își menține capacitatea optimă de funcționare energetică. Este vorba, desigur, despre Sistemul multiciclic transcendent, creat de Ea pentru a-i sluji Regenerării forțelor sale energetice; este vorba, deci, despre o imensă unitate, o construcție utilitară universală, conexă Marii Unități constructoare și coordonatoare. Iată că lucrurile sînt mai complicate, iată că «unitatea» nu mai este una singură și că «unitățile» apar, ca în urma unui plan regizat de un maestru, corelate, subordonate și supraordonate într-un perfect angrenaj multistructurat. De aceea, gânditorii ar trebui, mai înainte de a aplica demersuri teoretice, analize spectrale, disecții pe organisme conceptuale, evaluări fixe și dinamice, autonome sau integrator-evoluționiste, să își limpezească imaginea obiectului cercetării și explicațiilor lor. Bucuroși că au găsit frumusețea fizicii metafizice a întregului și a părții, ei scapă din vedere – dar vor trebui s-o înțeleagă – că «unitatea» pe care o caută este alcătuită, la rîndul ei, din mai multe părți și servicii la fel de unitare, că privesc cu ochii larg deschiși din interiorul unei Hiperstructuri ermetice, precise, în sus, către cupola ei luminoasă".

2.2. Dualitatea continuu – discontinuu, dualitatea ordine – dezordine și raportul informație – incertitudine.

Dualitatea continuu – discontinuu, ca și dualitatea ordine – dezordine, aparține acelei unități și lupte dintre contrarii, care se află la baza continuei transformări a universului. În acord cu teoria gestaltistă, aplicată nivelului de organizare a materiei dintr-o mulțime de subsisteme de ordine diferite, se vorbește despre "superizare", procesul de superizare fiind fenomenul prin care subsistemul de ordin superior dobîndește proprietăți emergente, adică proprietăți care nu aparțin subsistemelor din care este format, ci derivă din interacțiunea dintre ele. Iar dacă informația este expresia ordinii și organizării, cum fiecare sistem reprezintă o unitate organizatorică, rezultă că fiecare sistem cuprinde, pe lîngă substanța și energia din care este format, și o anumită informație, deci posedă și o anumită cantitate de energie informațională, care exprimă gradul de organizare a unui sistem și care poate fi măsurată. După cum arată Claude Shannon (1948), formula informației este identică cu formula

→ Continuare în pag. 13

POEZII

Ion Sorin IVAȘCU

Strecori candoare

*Ca adierea din zorii dimineții,
Tu, cea mai dulce petală de lumină,
Mi-ai răsărit divin luminii vieții,
Toamna din mine îmi surâde lină.*

*Ce pur mi-adii a sufletului zare
Cu-al tău azur, copilă dragă, înger
Aievea nins de zborul către soare!
Până-a ivi, părea că simt cum
sânger...*

*Ca soarele ce se revarsă în grădină
Prin solii lui de aur, foșnitori,
Tu îmi strecori candoare de lumină*

*În anii mei ... mereu mai curgători.
Ți-i sufletul un zbor înalt, spre soare,
Iar inima, petală ce se-nfloare!*

Vatră de români

*Noi n-am venit din alte continente,
Noi, de milenii, avem, aici o Vatră!*

*Au pierit imperii? Noi n-om pieri
vreodată,
Știm rezista eroic, când vremile-s
demente.*

*Tu să nu cugești, Patrie măiastră,
Că noi, Românii, te vom lăsa de tot,
La Pontul Euxin, pe Dunărea
Albastră,
Pe Tisa, Crișuri, Mureș ori pe
Târnave, Olt.*

*La Prut, Orhei, la Nistrul nostru
drag,
Pe Milcov, Ialomița, Prahova, Siret,
Oriunde, Patrie măiastră, este al tău
prag*

*Românii toți te-or adora discret!
Ne este dor de Cernăuți, dor de Hotin
Și dor ne-o fi de Ștefan, de Emin.*

Flautul frunzelor

*Adora al tău glas flautul frunzelor;
Ninsoarea șoaptelor ca o comoară...
Înrourată de-acel dor fremătător
De umbra salcânilor din ulicioară
Pe care-o mângâiai cu umbra pașilor;
Vei ivi, din nou, superbă domnișoară?
Cum adora glasul tău flautul
frunzelor;*

*Ninsoarea șoaptelor ca o comoară!
Aș lua cu-asalt un inedit pridvor
Cu toată frenezia mea de-odinioară,
De-aș ști că tu revii cu dor fremătător
În umbra salcânilor din ulicioară.
Ce minune a firii erai, domnișoară,
Adora glasul tău flautul frunzelor;
Ninsoarea șoaptelor ca o comoară!*

Mystérieux éclat

*Peux-tu me retrouver dans ta chair;
Dans tous les rêves de ton sang,
Dans les pétales du bing-bang,
Comme dans la noblesse de l'air?!*

*Je te regarde dans les yeux des
pierres,
Tout près de moi je retrouve ton cœur;
Dans le murmure des arbres et des
fleurs,
Dans chaque vol des hirondelles.*

*C'est toi qui neige, dans mon cœur;
Ton azur, quand tu aux anges souris...
Souvent, je m' imagine que ta candeur*

*Baisse le soleil du tendre cri-cri
Et les ombres du ciel de la nuit...
Quel mystérieux éclat dans leur nid!*

→ Continuare din pag. 12

entropiei, descoperită de L. Boltzmann, iar Octav Onicescu (1979) consideră această formulă a energiei informaționale ca funcție de probabilitatea de apariție, în cadrul existenței și evoluției sistemului, a unui eveniment. Deci informația este purtătoarea acelei forme de energie care exprimă apariția unui eveniment nou, a unei schimbări în starea energetică de pînă atunci a sistemului. Se observă că, de fapt, informația conține o formă de energie secundă, derivată din energia de stare a sistemului, aflată în evoluție, energia de stare sau de proces a sistemului naputînd fi depășită de energia informațională. Asupra rolului și formei de depozitare a acestei energii noi am mai vorbit în cadrul Teoriei Înalțului Determinism Energetic, la descrierea cîmpului transcentiv. Raportul informație-incertitudine: informația pe care o aduce un eveniment este egală cu noutatea pe care o conține sau cu incertitudinea pe care o înlătură; cu cît evenimentul va fi mai probabil, cu atît el va aduce o informație mai mică și cu cît va fi mai puțin probabil, cu atît el va aduce o informație mai mare.

Ca și substanța și energia, informația poate avea și ea mai multe aspecte: noutatea obiectivă, care depinde de posibilitățile de organizare și de reorganizare ale sursei, structura și modularea semnalelor, incertitudinea pe care o înlătură în destinatar și, în sfîrșit, un aspect care privește valoarea și semnificația pe care o are pentru destinatarul respectiv. Din această cauză, și disciplinele care au ca obiect de lucru informația sau care o utilizează informația în mod capital o privesc din puncte de vedere foarte diferite. Științele tehnice o privesc mai ales din punctul de vedere al posibilităților de emisie ale sursei și al volumului de recepționare al destinatarului. Cibernetica privește informația mai ales din punctul de vedere al proceselor de reglare și de autoreglare, ea fiind tocmai știința care studiază modul de transmitere, preluare și stocare a informațiilor. Semantica privește informația mai ales din punctul de vedere al semnificației pe care o are, iar unii autori pledează pentru o teorie semantică a informației.

Va continua

UN NOU AN CALENDARISTIC - ÎNTRU „ALTOIRE”

Livia CIUPERCĂ

Orice început de an calendaristic este însoțit, întotdeauna, de frumoase și ingenioase urări de sănătate și de fructuoase împliniri.

Așa este bine, așa este corect, așa ne dorim – cu toții.

Și pentru că luna Ianuarie este înnobilită cu o prestigioasă sărbătoare: Ziua Culturii Naționale, omagiu lui Mihai Eminescu – „omul deplin al culturii românești” –, implicit, al tuturor creatorilor Români, să ne dorim „altoire” întru împlinire!

Dar, în Ziua de 15 Ianuarie, aș adăuga, acest prestigios omagiu să îl includă și pe Iancu Văcărescu (1792-1863), considerat, pe drept cuvânt, „Părintele Poeziei Române”.

Și cum această completare, ar putea ridica vreun semn de întrebare, permiteți-mi să mă explic, printr-o invitație (cu maximă atenție și răbdare) la lectură, a poemului Adevărul, al unuia dintre „pionierii” poeziei românești, Alecu Văcărescu, nepotul de fiu al lui Ienăchiță Văcărescu.

Din câte zeci de articole am lecturat, despre Alecu Văcărescu se face pomenire extrem de rar. De ce? Are tăcerea fațete viciene? Vă vine a crede?! La această concluzie, nefirească, am ajuns.

Dacă am greșit, iertăciune!

Până la savantul Alexandru Mironescu (vă puteți convinge, răsfoind volumul Admirabila tăcere), nu am mai recunoscut o așa subtilă și tranșantă definire, apreciind acest poem, Adevărul, drept un poem „excepțional prin substanța și tonalitatea lui” [dacă doriți, poemul poate fi lecturat, în totalitate, pe internet].

Nici Călinescu, nici Densușianu, nici vreun alt critic literar nu a găsit de cuviință a esențializa miezul tematic, sentențios, pe care îl degajă acest poem. Și-atât de actual. Definit (atenție!) de un om de știință, nu de un literat, ci, de un iubitor și un bun cunoscător al valorilor românești.

Făcând referire la Amărâta turturea, a bunicului acestuia, comparația este unică („fără nici o exagerare”). O distanță de la un „mușuroi de furnici la piramida lui Keops”.

Cu adevărat, sentințele formulate de Iancu Văcărescu se cer a fi cunoscute, nu (neapărat) ca pe o critică a societății trăite de autorul însuși, ci ca pe o dureroasă constatare – întru îndreptare, în cazuri, cu adevărat, speciale (dacă s-au mai repetat, în alte epoci sau... ar

putea exista în epoca noastră, cine știe!?).

În fond, „Nimic nu e nou / Nimica neștiut / Din câte arăt [doresc să arăt] vouă”, își începe discursul, acest Poet, în a sa „dimineată” creatoare!

În versuri meșteșugite, el glosează câteva maxime, pe care, merită, a le considera benefice lecții de morală creștină.

Lumina „desființează / grămada-ntunecimii”?!

Bineînțeles!

În juru-ne, mereu, înșelăciunea mișună în hlamidă-ntunecată. Întunecată de necredință. Ea, necredința, aduce după sine vorba deșartă, minciuna, lăcomia... și câte alte rele.

Din stirpea ei, s-au născut „demagogii”. Bieții de ei!

„Îmbătați de fumul / atotputerniciei / umblă s-înșală lumea / (...)”.

Din nefericire, „sub fătăria / blândeței” sau chiar a „omeniei și facerii de bine” (sic)!

Ei bine, din momentul în care aceștia acaparează puterea, „îndată dau de față / cumplita tiranie”. Oh, trădarea! Dar, noi, bieții, descoperim aceasta... cam târziu. Asta e, monsieur Alecu Văcărescu!

Și cum se manifestă „cumplita tiranie”? Răspunde poetul: „adună, ascund comori / din biruri înfocate”! Merită reflecție asupra acestui epitet cromatic, cu pronunțată tentă oximoronică.

Poetul folosește cuvinte neaoșe, percepute, în zilele noastre, extrem de dure... Dar dacă ele definesc o nefericită și nedorită realitate?

„În lupta desfrânării / iubirii de domnire, / Se-nșală între dâșii / Se rod în viclesuguri”!

Ar putea exista salvare din ghiarele acestor nefirești deprinderi – se-ntreabă retoric Poetul?!

Și-atunci, e nevoie de clopoțelul „deșteptării”: „Numai un punct de vreme / răsare-a minții floare”.

Da, deșteptarea este „floarea” rațiunii!

Însă, trebuie să recunoaștem, ghiara răului, când te încolăcește, „desăvârșită / e sfâșierea”!

S-ar impune mult discernământ: „În om se pun altoaie / când rele, și când bune”. Asemenea bobului de grâu. Dacă-l arunci în loc pustiu – n-are cum rodi! Așa că, atenția se cuvine sporită, pentru ca „altoiul” să aibă sorți de rodire. Benefică.

Mesajul Poetului Alecu Văcărescu străbate secolele și ne-atenționează: Dacă lumina credinței va fi mereu, luminiță veghetoare și strălucitoare, întru curăție și întru înțeleptire, negreșit, „Adevărul / Minciuna s-o zdrobească”, vom spori frumos și armonios. În fond, asta ne dorim cu toții, ca Adevărul să zdrobească Minciuna!

Așa să ne fie și Noul An 2021. Frumos și armonios.

Plăcerile lecturii și ale creației

Florian COPCEA

Eseist de extracție pitagoreșcian, academicianul-scriitor Gheorghe Păun, cu o cultură vastă în științele exacte, este înzestrat cu capacitatea rară de demonstrare a adevărului că prin re-naratizarea unor opere contemporane, poate obține, în volumul *Cărți și autori* (Ed. Tiparg, Pitești, 2012), prin interpretare critică, reprezentări posibile ale infrarealului substituit unei duplicități credibile ființiale.

În viziunea sa, literatura, așa cum este perceput conceptul, dincolo de reflexivități și mituri, nu poate fi altceva decât un limbaj real al gândirii, sau, cum o definea Paul Valéry, „un fel de extindere și aplicare a anumitor proprietăți ale limbajului”.

În consecință, demersul normativ al lui Gheorghe Păun se impune deopotrivă ca o provocare reactivă și „o aventură interesantă și utilă” (p.5), ambele având proprietatea de a detecta (suntem avertizați: „fără vreo atitudine polemic”) valoarea unei cărți, dacă aceasta „merită sau nu să fie (cumpărată și) citită” (p.6). Sigur, interpretările critice ale autorului rămân deschise modelelor consacrate și strategiilor dialogice validate de hermeneutica auctorială proprie imagerii scriitorului. Fără a consola sau a lansa, cu intenție, iluzii deșarte, fără a apela la formule axiomatice, Gheorghe Păun, susținător fervent al principiului sincroniei, ne cheamă la o lectură ideatică, condescendentă, necesară identificării legăturii dintre realitatea lumii în care trăiește și lumea sa interioară, consubstanțială.

Evaluările, deloc exagerate, se desfășoară la intersecția investigațiilor analitice și a meditațiilor emoționale, acestea din urmă confirmând faptul că exegetul se lasă sedus de „scena scriiturii”, de ideile ce se nasc/ se joacă/ se contopesc pe aceasta. Drept

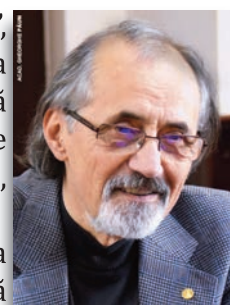
urmare, „plăcerea lecturii”, analoagă barthesienei „plăceri a textului”, dă o perspectivă paradigmatică cărților pe care le (re)pune în circulație publică, revalorizându-le.

Asumarea unei asemenea premeditate osteneli reprezintă însăși condiția de „canonizare” a celor 101 de comilitoni așezați în paginile cărții „fără o sistematizare-selecție anume”. Credem că, pe măsură ce aceștia au intrat în ecuația trinitară intercesivă autor-cititor-scriptor, autorul, în apologurile sale, și-a verificat vocația de descompunere a întregului constitutiv al operelor literare studiate.

Gheorghe Păun nu se erijează într-un lector incomod. El nu pronunță sentințe, ci observă, meditează, trage concluzii, toate acestea în contextul imperativului de a dezvălui identitatea creatoare a unor procedee artistice promovate, rețetele de funcționare și receptare narativă a textului, acestea fiind, în sensul atribuit de Umberto Eco (Lector în fabula, Ed. Univers, București, 1991, p.84), un produs a cărui soartă interpretativă trebuie să facă parte din propriul mecanism generativ.

Din multitudinea și diversitatea lecturilor ne vom opri asupra câtorva „diorame” care, prin teoriile avansate, propun un discurs contrapunctat de o conștiință estetică incontestabilă, dacă vrei, o „cheie” necesară pentru a pătrunde în topicul retoricii în scopul recunoașterii a ceea ce putem numi izotopie. De fapt, acesta este unul din pretextele care motivează întrucâtva întreprinderea noastră de a radiografia/antologa/interpreta o parte dintre textele cărții. Riscul de a fi subiectivi este, recunoaștem, inevitabil. Având în vedere nevoia stringentă de încadrare exegetică a protagoniștilor-creatori într-o anumită ierarhie, ni-l asumăm. Cum sugeram, ce interesează nu este ce se spune despre operă, ci cum se spune în actul arhisubtil de confirmare a valorilor literar-editoriale. Evident, Gheorghe Păun pleacă de la premisa, și nu greșește, că fiecare din autorii asupra operelor cărora și-a focalizat aparatul critic, sunt deținătorii unui mesaj care nu face notă disonantă cu pattern-urile deja omologate în genurile literare tradiționale.

Romanul *Toată vremea-și are vreme* (Ed. Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului) al ÎPS Calinic este considerat o revelație. Subiectul este „decupat

în secvențe percutante, cinematografice, cu un singur personaj principal, Costică al mămucăi din Crăcău, devenit „învârteluș” la seminar, Domn Părinte, prin Transilvania de nord, cu o vădită chemare către Cel de Sus...” (p.18). Gheorghe Păun are harul redefinirii actului de creație literară. Pe parcursul interpretării cultivă destrucția formelor de scriere a cărții și reconstituie, prin conversiune, narațiunea. Procesul este tipic pentru postularea sacralității scriiturii.

În romanul *Fracul de lut* (Ed. Rao, București, 2010) al lui Ion Pițoiu-Dragomir, exegetul, „dincolo de scriitură”, depistează, „la nivel epic”, jocuri ontologice postmoderne în jurul cărora se produc „enigme rebusistice”, parabolice, dizolvate în formulări structurale experimentale „de basm-în-basm” (p.29).

În *Declarație de iubire* (Ed. Humanitas, 2010), Gheorghe Păun se întâlnește cu „bucuria și știința lui Gabriel Liiceanu de a scrie (despre prieteni)”. Cartea cuprinde unsprezece „scrisori” de dragoste în care autorul lor invocă o samă de personalități culturale: Petru Creția, Mihai Sebastian, Constantin Noica, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Henri Wald, Horia Mihai Patapievic, Walter Biemel, Andrei Pleșu și Horia Bernea. „Axioma (cărții – n.n.) este că, îl comentează pe autor, Gheorghe Păun, ne protejăm de relele lumii – vieții prin prietenii apropiați, cei «pe care îi iubim până la capăt», «fără rest», iarăceștia nu sunt mulți” (p.50). În finalul paginilor dedicate lui G. Liiceanu, prin citare, Gheorghe Păun își justifică, la rândul său, intervenția: „Am lăsat la urmă, dar vor rămâne (sper, și) pe altădată, primul și ultimul eseu din carte – despre «interpretare» primul (cu o superb-ingenioasă ilustrare din Romeo și Julieta de Shakespeare, plecând însă de la Heidegger și trecând pe la Cioran, cel care «de-compune», în stilul-i caracteristic, până și un sărut...), o declarație de dragoste pentru carte ultimul: «Să vorbești despre carte ca despre o ființă vie. Altminteri cum ai putea-o iubi?»” (p.51).

Exercițiul de criptografie propus de Ilie Torsan în *Mihai Eminescu. Acrostihuri și întâmplări* (Ed. Universitară, București, 2010) îi prilejuiește lui Gheorghe Păun un raționament care, recunosc, depășește înțelegerea amatorului în matematică. Sigur, nu este vorba de o analiză fără suport a monologului liric aparent criptat în cele 65 de poezii eminesciene în care Ilie Torsan a descoperit câte o „anagramă pentru Eminescu”. Gheorghe Păun

semnalează, în subtext, numele poetului, divulgându-ne, astfel, grila de cifru: „Anume, se aleg litere dintr-un vers, de pe poziții de o simetrie evident, se aplică o deplasare ca mai devreme (de fiecare dată cu o singură poziție nenulă) și, evrika!, se obține o anagramă a numelui poetului. Caz concret: din primul vers al poeziei *Dormi!*: «De ce te temi? au nu ești tu cu mine?», se sar primele două litere, se iau celălalte două, se sar trei, se iau două, se sar trei, se iau două și încă o dată așa, deci «schema» este: CE (3) EM (3) NU (3) IT, aplicăm deplasarea 0000000-1 (deci T final devine S și gata anagrama. Interesant este că primele opt litere din ultimele trei cuvinte din versul al patrulea al primei strofe («Cu mine ești») formează deja o anagramă a lui EMINESCU” (pp.58-59). Pentru a lucra/experimenta exercițiul propus vom reda, pentru cititori, strofa menționată: „De ce te temi? au nu ești tu cu mine?/ Las' ploaia doar să bată în ferești/ Las' vântul trist prin arbori să suspine/

Fii liniștită tu! Cu mine ești”. Cât de enigmatice și apropiate de ficțiune par „calculele” lui Ilie Torsan, apreciate de Gheorghe Păun, avem de a face cu un ingenious mod de a-l (re)citi pe miticul, inegalabilul Mihai Eminescu.

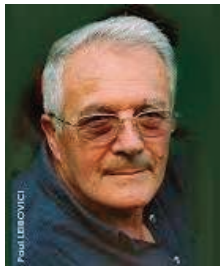
Nu întâmplător Gheorghe Păun este atras și de „prima ediție a poeziilor lui Mihai Eminescu, apărută la sfârșitul lui 1883, după stilul vechi, și în primele zile ale lui 1884, după cel nou, sub îngrijirea lui Titu Maiorescu” (p.61). El își exprimă astfel bucuria de a revedea volumul *Poesii*, apărut la Editura Librăriei/SOCECU & Comp. – București /1884, și se declară impresionat de cuvintele lui Petru Creția, adăugate după pagina 307: «Este aceeași carte, grafic și tipografic, una dintre cele mai frumoase ale vremii în marginile gustului ei și totodată moment hotărâtor al prezenței poeziei eminesciene în duratăa culturii românești».

În viziunea scriitorului nostru „poezia sacră” a lui Horia Bădescu (din volumul *Silogismele drumului*) oferă voluptatea hieratizată a creației. Poemele sunt „oriental-înțelepte, minimaliste ca mijloace, oximoronic-paradoxale adesea” (p.64).

Gheorghe Păun își încheie excursul cu aceste considerente ale lui Jean Chatard despre „echinoxistul devotat poeziei moderne”: «Horia Bădescu este una dintre vocile esențiale ale poeziei românești de astăzi».

Va urma

BRADUL

Paul LEBOVICI

„O crenguță de brad, amintiri/ O ridic și-o sărut/ Mă învălui pierdut în amintiri/ Clike de odinioară chiuind într-o gară/ Cu prieteni din munți/ Măine voi pleca iară, ca-ntr-o zi de vară/ Sus în munți cei cărunți.

Încă din anii fragedei copilării, pe când eram la școala primară, învățătorul CURPĂN m-a scos în fața clasei cu treizeci de elevi. Purtam, peste hăinuțele groase –căci gerul pătrundea până la oase, uniforma – un soi de cămașă dintr-un material gri-ca cerul înnoiră și de jur –împrejurul gâtului – un guler alb apretat. Se apropiu zilele vacanței de iarnă. Învățătorul împărții micuților elevi o foaie pe care stătea scris o poezie, „A doua zi copii au fost scoși, rând pe rând – la catedră. Recitam. Fiecare în felul lui. CURPĂN, mi-a spus „La serbare, vei recita:

„Sus pe culme bradul verde /Sub zăpada albicioasă /Printre negură se pierde /Ca o fantasmă geroasă/. Și privește cu-ntristare /Cum se plimbă prim răstoarce /Iarna pe un urs călare /Iarna cu șapte cojoace.

În luminițele bradului împodobit cu stelute multicolore și fulgi de zăpadă-din vată albă. Stăteam nemișcat, privind ba către Brăduț, ba către învățător. Cu vocea subțire recitam despre arborele tradițional, pe care-l văzusem pentru prima oară, la serbare. „BRADUL”

În anii tinereții, pe când urcam ca un fulg împreună cu prietenii Carpații și colindam cu ruksacul încărcat prin desișurile pădurilor, culcușul cel mai agreabil îl găseam pe lângă tulpina unui brad. Zorii ne prindeau înghesuiți unul în altul, trăgând de aceea bucată de pătură cu care ne înveleam toți cei trei cercetași. Ramurile bradului ne erau nu numai perna pusă sub ceafă ci și parfumul care ne învăluia, îl inspiram. Ajungând la una din cabane, am desfăcut sacul cu merinde . Pe masa din brad – jeliută - ne desfășuram proviziile și cu o poftă uriașă îmbucam ouăle coapte, rupând câte o bucată din pâinea neagră pe care o cumpărasem din vreme. În jurul nostru se învârtteau, din când în când păsări cu trupuri lunguiețe, pene alb-negre și căpșoare din care izvureau lumini jucătoare. De sus, de pe ramurile bradului priveau către cei trei înfometați. Și ele își găsiră odihna pe brazii din preajma noastră. Peste ani odată cu lărgirea orizontului, am descoperit semnificația folclorică a bradului, care a devenit una din sursele de inspirație ale poezilor și scriitorilor clasici și moderni din literatura și arta românească. Bradul, cunoscut sub denumirea „pomul vieții” îl aflăm ca reprezentat în arta plastică. Cercetătorii documentelor traco-dacice, a căror vechime se pierde în trecutul îndepărtat, afirmă faptul „ramurile de brad” au stat la baza unor compoziții complexe din spațiul carpato-danubian. Voi încerca să trec, în scurta relateare, prin provinciile și cu deosebire prin satele românești. De pildă în Țara Oașului, apare motivul bradului pe ușile de la

intrare. În zonele Vâlcea, Argeș Vlașca și Ilfov se obișnuiește a imprima imaginea sa pe lăzile de zestre. Iar în satele din munții Apuseni și în Banat cusăturile, broderiile cu fir de aur și argint, în combinație cu arnici negru, roșu și vișiniu scot în relief „bradul”. Adesea, ceramicele din Țara Zarandului au ca motiv principal „bradul”; de asemenea obiectele de ceramică din Vâlcea și Olt l-au adoptat ca simbol . Profilul mitic al bradului este elementul cel mai vechi și de asemeni cel mai dominant: apare totdeauna verde, uriaș, tânăr și nemuritor. Adesea îl vom găsi pur și simplu ca o prăjină, un par înfipt în pământ, cu o pasăre îngemănată în vârf, construită din lemn. Această „pasăre a sufletului” o vom găsi ca element de împodobire în satele din Sebeș-Alba sau ca simbol al puterii supreme – precum în Țara Oltului și la Gorj. Numeroase au fost întrebuintările pe care i le-au atribuit românii: „un june divin”; iar prin verdeața lui veșnică, a devenit simbolul nu numai al tinereții masculine, al nunții – ceea ce presupune existența unui „cult străvechi al bradului”, atestat în Oltenia și Țara Vrancei. De altfel cuvântul „brad” e menționat în cele mai vechi documente și a intrat în obiceiul ciobanilor de a se împărtăși, înlocuind pâinea și vinul cu muguri de copaci – muguri de brad. De altfel, brazii apar în cadrul cetelor de feciori în colinde la poarta gazdelor, în procesiunile tinerimii române; jocul „boriței” a cărui rădăcină e bor-brad-brădeț. În Țara Oltului bradul sau brădețul este conceput nu ca soț, ci ca fiu nemuritor și veșnic tânăr al aceleia care va fi imaginată ca „Mama pădurii” pentru agricultori marea zeiță a pământului cultivat era îmbinată cu cerul (în calitate de soț) de unde cade ploaia și cad razele soarelui. O expresie populară „Ai noștrii ca brazil” e cunoscută ca principiu al tinereții masculine; bradul crescut și îngemănat devine simbol al iubirii și căsătoriei în textele populare din Țara Oltului, Mărginimea Sibiului. De asemenea BRADUL este simbolul masculin prin excelență, prezent în lirica de dragoste și în toate formele și manifestările culturale folclorice și etnografice, în poezia orală lirică „Măi bădiță, meu cel drag,/ Tu mergi sara la vânt;/ Să-mi adesti, puile, -un brad/ Frumuseț, ca tine nalt;/ Să-mi tai dintr-însul o făclie/ Și să-mi faci o furcă mie,/ Că sara când m-oi culca, / s-o pun în pat lângă mine!/ Și-oi gândi că dorm cu tine!”. În ceremonialul nupțial, bradul adus la casa miresei îl reprezintă pe mire; e împodobit cu panglici multicolore și încărcat cu turte dulci, cu smochine, migdale și nuci. Bradul nupțial reprezintă pomul vieții, semnificând belșugul, rodnicia și perenitatea. Obicei pe care-l întâlnim în mod deosebit în Muntenia, la Vâlcea dar și în Țara Oltului.

Fiind în preajma ANULUI NOU 2021 scriu des BRAD ca simbol al binefacerii, sănătății și voie bună. Precum au glăsuț poezii populare: „Verdeața ta îmi place/ Oricând o văd sunt bucuros /Și vesel ea mă face / O brad frumos, o brad frumos.

O crenguță de brad, amintiri/ o ridic și-o sărut/ Mă învălui pierdut în amintiri/ Clike de dimineață chiuind / Cu prieteni din munți și din văi/ Măine vom pleca iară/ ca-ntr-o zi de vară/ Sus în munții cei cărunți... ANUL NOU cu VOIE BUNĂ/ SĂ-L CINSTIM ÎMPREUNĂ !!!

Bradul fie-ndrumător/ Bradul ca pildă de viață/ Pentru ntregul popor/ La anu și în viitor!!!!

ADRIAN ERBICEANU - VOLUM ANIVERSAR

Elena BUICĂ

Cuvine-se o călduroasă urare, „LA MULȚI ANI CU SĂNĂTATE ȘI MULTE ÎMPILINIRI”, domnului ADRIAN ERBICEANU, pentru sărbătorirea, la 6 ianuarie, a celor 80 de ani ai vieții închinată înaltelor valori morale ca om, iar, ca poet, creației sale de valoare deosebită, ce-l situează în rândul celor mai reprezentativi poeți contemporani ai țării noastre.

Chiar de la debutul editorial (2003), creația poetului Adrian Erbiceanu a fost remarcată, valoarea ei fiind evidențiată prin numeroase exegeze ale oamenilor de cultură și aprecieri ale cititorilor. Unele dintre acestea au fost adunate în volumul aniversar, intitulat „Limba română, poezia sufletului meu” (Editura „Mușatina”, Roman, editor: Emilia Țuțuianu). Reflecțiile din acest volum sunt edificatoare și simți nevoia să le confrunți cu propria zestre de credințe și valori. Referindu-mă la receptarea valorii creației sale încă de la volumul de debut, reproduc aprecierea lui Mihai Miron: „Ea (poezia, n.n.) vă va face mai buni, mai inteligenți, mai sensibili. Și iată, poezie se mai scrie. De calitate. Eu cred că vă poate scăpa iarna de frig și vara de caniculă. Simțurile dumneavoastră se vor racorda la altceva, la inefabilul artei, al conceptului superior, al spiritului. Și de acestea avem nevoie. Ca de lumină” („Proiecții pe hârtie”, în „Cronica Română”, 13 iunie 2003, fragment).

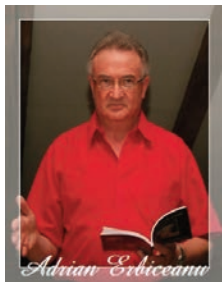
În realitatea dură pe care o trăim, apariția acestui volum, la aniversarea unui număr rotund de ani, este o fereastră pe care intră aer dătător de curaj în viață, confirmând unicitatea poetului: „Adrian Erbiceanu – visătorul, cel care se joacă de-a stelele cu gândul pur și durerea veșnicilor de-o clipă, frumos nebun al tinereții trecătoare, crezând până la ultima sa fibră în iubirile adevărate, în dragostea ca o binecuvântare, ca o rouă, ca o eternă așteptare ce înfloresc într-o împlinire cât o explozie stelară” (Emil David, în „Postfață” la volumul „Confesiuni pentru două generații”).

De-a lungul volumului sunt remarcate măiestria, harul poetului de a subjugă instantaneu, fermecătoarea muzicalitate a discursului liric născut din dragostea autorului pentru limba română, intrată în destinul său, așa cum se vede încă din titlu: „Limba română, poezia sufletului meu”. De asemenea, sunt subliniate ideile spontane, surprinzătoare prin ineditul lor, care ne trimit la propria noastră zestre de suflet. Întâlnim adeseori sublinierea preferinței pentru forma clasică, fiindcă aceasta se potrivește cel mai bine firii sale prin rigoare, ordine și disciplină, dar, mai ales, printr-o aleasă ținută, amintind de formația sa ca ofițer de elită. Am ales să ilustrez profunda sa reflexivitate printr-o poezie așezată pe coperta a IV-a a volumului, având ca temă scurgerea timpului, pentru că „se țin secunde de mână”, iar „anii rânduiți în zeci” (pentru poetul Adrian Erbiceanu, zecile au ajuns la numărul 8). Pentru frumusețea ei, o reproduc în întregime: „Ne strângem seară după seară, / Ca la o clacă, la taifas, Să prindem clipa solitară / Din timpul care ne-a rămas. // Se țin secunde de mână / Să nu se piardă-n jocul lor / Prin pătimita săptămână, / De timpul greu, vămuito, / Ce schimbă săptămâna-n lună, / Și luna o preface an - / Drept găzduire și arvună / Pe tot ce-am risipit în van. // Dar cum nu-i nimeni să-nțeleagă / Că anii, rânduiți, în zeci, / Se-ntoarnă, să se reculeagă, / Pe tănuitele poteci, / Înfașurați în vâl de șoapte / Ne îndreptăm, fără a ști, / Spre-o zi ce este veșnic noapte / Și-o noapte ce-i de-a pururi zi!”

Deși anii trăiți de autor ne duc cu gândul la senectute, cea care ne face să batem pasul pe loc sau chiar să dăm înapoi, profunzimea și arta poeziilor sale arată că autorul se află în culmea creației, având în spate o bogată experiență a vieții și a scrisului.

Mulți reprezentanți de elită ai literaturii române fac comentarii critice în volum, dar eu, deși nu mă număr printre criticii literari, scriu dintr-o nereținută plăcere despre aceste două evenimente, aniversarea celor 80 de ani de viață și apariția volumului aniversar, pentru că lectura poeziilor sale mi-a oferit de fiecare dată o stare de frumusețe și emoție ca o zi de sărbătoare. Îmi place să mă las alintată de bucuria întâlnirii cu frumusețea cuvântului rostit cu înțelepciune, mă desfată armonia graiului strămoșesc măiestrit cizelat. Fac pauze dese în timpul lecturii, ca să gust pe deplin mierea din fagurii creației sale.

În încheiere, vreau să subliniez că, gustând savoarea actului poetic, nu de puține ori mi se pare că, în zilele de acum, nimic nu e mai frumos și nimic nu e mai demn de prețuire. Împărtășesc, cu căldură, părerea profesorului Ion Vlăduțu: „Dacă e citit, poetul Erbiceanu nu mai are nevoie de nicio altă prezentare. Cartea sa nu numai că îl prezintă, dar îl și reprezintă totodată”.

„Același veac, același leat” (glossă)

Adrian ERBICEANU

*Același veac, același leat,
Mă pierde și nu știu s-o spun,
Printre frunzișul destrămat,
Pe care nu pot să-l adun,
Cât timpul, risipit în van
– Din inocență sau răsfăț –
Șterge răbojul, an cu an,
Fără să uit, fără să-nvăț.*

*Sub greutatea mă încovoi,
– Văzând cum toate cad în lut –
Dar trag la carul cu nevoi,
Împins de teamă spre trecut;
Că nu-i nimic de înțeles
Din câte mi s-au dat-luat,
Fără vreo urmă de succes,
De-același veac, de-același leat.*

*Întorc o vorbă și găsesc
Mocnind în ea, un adevăr
Ce-mi pare strașnic și firesc...
(Atunci, de ce-am mușcat din măr?)
Dar nu-l rostesc, ci îl ascund,
Când în ce-i rău, când în ce-i bun...
Dar lumea, ca pe-un muribund,
Mă pierde. Și nu știu s-o spun.*

*Spre toamnă brațele se-ntind
Ca niște ramuri de copac...
Încerc din mine să desprind
Nedumerirea-n care zac;
Să înțeleg – precum aș vrea –
De ce-am trăit, la ce-am visat,
Pe câmpul cotropit de nea,
Printre frunzișul destrămat.*

*M-a plec din ce în ce mai mult
Spre glasul tainic, să discern
– Rătăcitor, prin câte-ascult –
Între ce-i nou și ce-i etern,
Când din neantul echivoc
– Nădăjduind să-l descompun –
Mă-nvăluie un cerc de foc,
Pe care nu pot să-l adun.*

*În mine vin și se petrec
Furtuni după furtuni, mereu,
– Alergătură și eșec –
Dezlănțuiri în apogeu,
Edificat cercând s-ajung
– Iluzie, cu chip uman –
Pe drumul ce se-ntinde lung
Cât timpul risipit în van.*

*Spre țărături greu de cucerit
Mă poartă încă-același dor
Dar eu, în mine rătăcit,
Cu umbra, viața o măsoar
Rotindu-mă prin zodiac,
Precum un bidiviu sub hăț,
Încât zadarnic mă prefac,
Din inocență sau răsfăț...*

*Nu știu, din tot ce am atins,
Anume ce a mai rămas,
Că răscolit, cu dinadins,
În mine însumi m-am retras,
Dând clipei sufletul-obol
Să se destăinuie, profan,
Când rătăcit, din gol în gol,
Șterge răbojul, an cu an.*

*E drumul ca și cum a fost,
De mult prezis, să nu-l cuprind
– Ca dezmembrarea fără rost,
Pe orizonturi aburind –
Anume dat, anume pus,
Ca, insolubil, să m-agăț
De cele câte s-au mai spus,
Fără să uit, fără să-nvăț.*

*Fără să uit, fără să-nvăț,
Șters e răbojul, an cu an,
Din inocență sau răsfăț,
Cât timpul, risipit în van,
Pe care nu pot să-l adun
Printre frunzișul destrămat;
Mă pierde – și nu știu s-o spun –
Același veac, același leat.*

COLAJ LIRIC

Poezia Săptămânii ITHACA

Germain Droogenbroodt

In Memoriam

pentru Kevin, 1983-2012
Et copiosa apud eum redemptio
Psalm 130

*Azi-diminează, moartea
a venit după tine.
Cine a trimis-o?
Tu, Milostive Doamne?*

*Nici un clișeu sau vers
nu este în măsură să consoleze
atunci când moartea bate
la ușa greșită
la trei dimineața.*

Miguel Alejandro Valerio, Republica Dominicană
Traducere: Germain Droogenbroodt – Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Traversare

*Iarna își așterne frigul
biciuind crivăț și piatră
și decembrie înghețat
se strecoară printre ramuri*

*luna palidă, albită
agățată în zidul nopții
pare oglinda unui timp*

*licărind din ochi sleiți
de argint abandonat
printre aștri:*

*creștări de dat arvună
pentru o trecere de an.*

Germain Droogenbroodt
Traducere: Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Ceasornicar de curcubeie

*Poruncă am, de la-nceputuri,
Din zodii niciodată-ntoarse,
Să preatrudesc, cu gene arse,
Ca să repar aripi de fluturi.*

*Îmi port povara dumnezeu
Ca un monah, curbat de spate,
Și meșteresc aripi pudrate –
Ceasornicar de curcubeie.*

Gheorghe Păun, România

Tăcerea

*Când trăiești într-o lume
de sunete ce amuțesc
într-o clipă în care
roțile se opresc
aeronavele nu mai vuiesc*

*Brusc îți apare ea în față
făptura îngerească de cristal
dar nu e mută
căci tăcerea
își are glasul ei.*

Rose Ausländer, Cernăuți/ Bucovina 1901 – Düsseldorf 1988

Traducere: Germain Droogenbroodt și Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Ce îți trebuie ție

*Ce îți trebuie ție? Un pom o casă dacă
vrei să știi
cât e de mare sau de mică viața unui
om
mare sau mică de scrutezi înaltul
coroanei
pierzându-te în splendoarea cea verde
luxuriantă
socoți că-i mare mică sau poate numai
scurtă
viața ta pe lângă viața de arbore
bătrân*

*Îți trebuie un copac îți trebuie o casă
nu una doar a ta ți-e îndeajuns un colț
adăpostit
în care să te așezi să cugești să visezi
să scrii să taci sau să privești la un
prieten
la aștri iarbă floare și la cer.*

Friederike Mayröcker, Viena 1924
Traducere: Germain Droogenbroodt și Gabriela Căluțiu Sonnenberg

IMERSIUNE FULGER ÎNTR-O ROMÂNIE DECEMBRISTĂ APROAPE CONTEMPORANĂ

Gabriela CĂLUȚIU-SONNENBERG

*Fugă scurtă-n România.
Tata e internat de urgență.
Cândva, acum puțini ani...*

E decembrie în România. Am aterizat în miez aniversar de Zi Națională. Ai noștri agită stegulețe și se felicită reciproc că sunt români, de parcă ar fi avut vreo influență intrauterină asupra acestei acestei întâmplări. Pentru gustul meu exagerează cu patriotismul panglicard și cocalard. Se pare că nu l-au citit pe Caragiale, e generația facebook. Dar asta este. Sper să nu devieze în naționalism și mai fundamental, ca pe la alții (știm noi cine).

Ieri, după ce am plecat de la Otopeni, am cotit prea devreme spre Pitești, uitând că în România nu albastrul ci verdele e culoarea autostrăzilor. Așa se face că am avut ocazia să discern prin bezna amiezii (da, da, era ora patru, ziua!), în lumina zgârcită a Opelului meu de închiriat, într-un slalom la ralenti printre animale domestice, gropi și interesante personaje de epocă, nume de localități precum Răcari, Lungulețu, Potlogi, Găești și chiar Odobești (iată, finalmente, ajung și eu pe acolo). Acum, ajunsă acasă, beau o fetească de curte, de la vecina noastră, Jana, o vădană bătrână. Recunosc că mi-e bine (sper că e voie). Dar lung a fost drumul spre casă...

Fiindcă pomenisem personajele rustice, nu știu sigur dacă nu am greșit ieri, când, coborând geamul din dreapta mașinii, am dat peste un chefliu care devansase sărbătorile. A fost amuzant. Zic eu acum, după ce am scăpat de la strâmtoare. Am vrut să-l întreb unde anume în Potlogi este intersecția la care

se bifurcă drumul spre kilometrul 45 al autostrăzii. Când m-a întrebat dacă vreau să ajung în Militari (menționez: rulam cam de o oră DINSPRE București, în ideea de a mă ÎNDEPĂRTA de capitală) s-a atârnat cu jumătate din torso-ul lui apăsător în geam (m-am felicitat că am ascuns poșeta cu actele și banii pe bancheta din spate, dar numai la insistențele telefonice isterice ale mamei, care după părerea mea e paranoidizată de știrile de senzație, ca mai toate mamele de vârsta ei). Tipul mi-a zis vesel să-l iau încet, că el e cam luat, dar știe unde e autostrada, e pe-aproape, numai că trebuie să se adune un pic ca să-mi explice în vorbe. Și mă întreba mereu dacă n-am doi lei mărunți...

Bonhomme-ul era evident cherchelit și n-avea nicio problemă în a recunoaște asta. Mi-a și zis din prima, în timp ce-l bombardam cu întrebări, că e cam luat și nu vrea să se agite, dar că îi face plăcere să facă cunoștință cu mine. Apoi a enumerat câteva indicații clare (erau bune, pe bune!), dar apoi s-a scuzat inutil pentru eventuala lor neconcludență, repetând că e plăcut amețit, atârând și mai greu pe mașina mea. Am rulat încetisor mai departe, sperând literalmente să nu-l calc pe bombeu....

La Sibiu am ajuns noaptea pe la zece, fără un loc de înnoptare aranjat, în condițiile în care telefonul meu mobil nu se înțelegea cu rețeaua română de telefonie, deci nu puteam să dau de mama la spital. Și nici cheie de la casa părintească n-aveam. Noroc că mama îl instruisese pe portarul spitalului de neurologie să mă lase să urc la ea. Portarul era în pijama, dar m-a servit prompt (zece lei!). De-atunci o țin tot în zece lei în stânga și-n dreapta, cu infirmierele, cu asistentele, cu brancadierii...

Măine mă duc pe la vestitul târg de Crăciun din Sibiu și-mi cumpăr o coroană mare-mare, din ramuri de brad adevărat, împletită de #săsoaice-românce. Aici mai toate sunt cu hashtag în față. Știu că știi! Ce mă sperie nu e faptul că vocea României ar putea să poarte numele absurd de Amir Arafat, ci că realmente îmi place muzica și vocea tipului ăstuia, chirilian sau nechirialn, je m'en fiche. Of Doamne, hai Românică!

P.S. Ca să rezum: „magenta sfidează concurența”!

Și jos cu „gratificant”, cuvântul pe care mi-l trec imediat după „locație” în lista de anglicanisme penibile. Te pup!

IOAN POPOIU – *Întoarcerea fiarei*

Poezie în stil gotic (?)

Ioan VIȘAN

Rostirile scriitorului Ioan Popoiu, din cartea sa de poeme, „Întoarcerea fiarei” (Editura Pim, Iași, 2020), captează ecouri din profunzimea spiritului creștinătății românești și nu numai... Ecourile sunt abrazive, șlefuitoare de oameni, de spirite, de

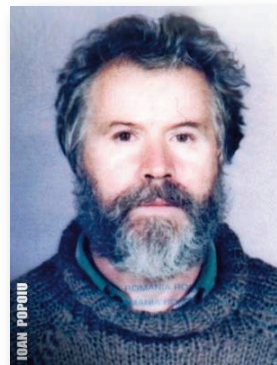
moravuri corodate, de năravuri! Și toate dăltuite migălos parcă numai din piatra secolelor când se înălțau spre cer turnuri uimitoare de catedrale către divinitate, pentru îmblânzirea „Fiarei”, care a început să amenințe din nou omenirea. Textele sunt destinate umanizării individului, în condițiile în care fenomenul viață se află în regresie alarmantă.

„...neliniștea crește / în fiecare zi / .../ nu am mai văzut soarele / de multă vreme / cerul e întunecat ca smoala / apa pe care plutim / e o gelatină / fețele noastre sunt arse / pământul e pârjolit / nu se mai poate trăi pe el / .../ mai mult decât toate ne distruge / lipsa de speranță / .../ întunericul s-a lăsat până jos / .../ cerul nu-l mai vedem / de-atunci / de la cataclism / notez aceste rânduri / cu ultimele puteri / .../ locuri înecate în ceață / în lumina nebuloasă / a Nordului / soarele se stinge / pâcla se lasă pretutindeni / .../ căutam miraculosul / .../ noaptea ca smoala / ne-au părăsit sufletește / .../ vizam (vedeam) mai mult năluciri / .../ pierzania / vine de la suflet / dinăuntru ființei...” („simt că prăbușirea”). Scrisă la o înaltă temperatură mintal-spirituală, cartea concurează la largirea hotarelor emoției, la largirea câmpului conștiinței colective, în condițiile în care aceste spații lăuntrice ale ființei umane se întunecă vizibil odată cu galoparea timpului, alunecând spre abisul atmosferei gotice.

Poeeme caustice, diversitate emoțională, imagini vizibile prin pâcla cețoasă a vremii, cu irizări sublimе pătrunse prin vitraliile cupolei cerești concepute ca principii cosmice. Candoarea liricii autorului, emoțiile sale romantice sunt așezate în umbra întunecoasă a groazei la care este supusă existența umană:

„Cum poți trăi / într-o lume / transformată / într-un imens deșert / câtă stăruință câtă răbdare / să

poți continua acolo unde normalitatea / a fost îngropată / să-ncepi o zi / ce te acoperă de tristețe / ca o cenușă / cel mai greu este / să accepți haosul acesta / organizat și dirijat / oare nu-nțelegem ce ni se-ntâmplă / ... / cine trebuie să vină / ca să se deschidă cerurile / cum să trecem peste aceste ziduri nevăzute / .../ călăreți cu sulii înșângerate / năvălesc peste tot / liniștea a fost spartă / ordinea știută s-a prăbușit / ...profeții Apocalipsei.../ ca să ne revenim în fire / ce urgii să mai trimită Cerul / asupra noastră / .../ într-o zi timp nu va mai fi.../ ...și am văzut ridicându-se din mare o Fiară / care avea zece coarne și șapte capete / și s-a dat Fiarei puterea și scaunul și stăpânirea...” („Întoarcerea Fiarei”).

Lirica, în sine, nu caută agreabilul, dar servește la sublimul reconstrucției punții dintre Pământ și Cer, mai bine zis a scării spre etajele cele mai înalte ale Cosmosului, unde „vom cunoaște iubirea aceea mistuitoare” – spune poetul – „așa cum o iubește Dante pe Beatrice”, sau precum „îndrăgostitul de ideal / care străbate pământul / sub cerul torid al Spaniei / în căutarea iubitei sale / Dulcineea del Toboso” (p. 59).

Misterele materiei fiind unul dintre multe teme ale autorului, faptul l-a determinat pe acesta să devină un adevărat alergător de cursă lungă în căutarea sinelui. Scriitorul se pare că l-a și găsit, iar căile sale se-ndreaptă către noi, - întreaga creștinătate, culturală și spirituală, în speranța aflării adevărului revelat.

Poetul experimentează misterul și trasează căi înșorite pentru existența trăirilor revelatoare – cele de dincolo de limitele bătorite ale celor materiale.

Gândirea filosofică a lui Ioan Popoiu dă să înlăture opacitățile naturale și desfundă izvoarele credinței în dragostea de om, pentru om – cel de aproape sau cel de mai departe - și pentru Dumnezeu – L, care suportă pe omul iscoditor de taine.

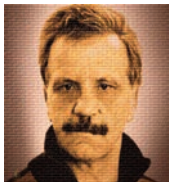
Trăim sub amenințarea unui dezechilibru entropic al prezentului social – acela între Haos și Ordine, ale căror extreme au tulburat nepermis lumea, aproape până la extrema care-i proclamă destrămarea. Cartea de față ne atrage atenția asupra acestui fapt, cât și asupra consecințelor.

În condițiile în care victoriile sunt răsplătite cu înfrângeri, furnizoare ale atâtor „sentimente stranii”, poetul își învinge frustrările spirituale văzându-se drept „...un rege tânăr / abia încoronat / cu armură și sabie / care coboară / treptele tronului / iar în față / se află eșafodul!” Pentru a-și susține lirismul romantic, poetul vorbește nu numai despre cum se simte omul în fața viciilor sociale, în fața „eșafodului” social, dar și despre îmblânzirea a ceea ce numește

→ Continuare în pag. 23

Cultura, ultima noastră șansă? (Eseu, empiric)

Ion Iancu VALE

Este de notorietate deja faptul că omenirea se află, la acest moment, într-un accelerat și sofisticat proces de globalizare, inițiat cu multă vreme în urmă (poveste lungă, complexă și tainică) și care de abia acum începe să se materializeze datorită, în special, stadiului superior de dezvoltare la care știința și tehnica au ajuns, privind, (mai ales), manipularea și controlul asupra individului.

Acest lucru presupune, folosind un termen cât mai neutru, o uniformizare generală, socio - economică, politică, militară și religioasă și la care, că vrem, că nu vrem, și noi românii, ne vom alinia. Într-o astfel de conjunctură singura diferențiere majoră dintre indivizi, la nivel global, ar mai putea fi (dar nu e sigur nici macar acest fapt) cea de ordin intelectual și cultural.

De aceea, poporul român, pentru a se debarasa de fatidica sa postură de minorat (vezi „minoratul sau complexul retardării” din eseu „Ce este lumina” de Immanuel Kant), va trebui să lupte acerb pentru a-și păstra, și de ce nu, pentru a-și îmbogăți zestrea culturală moștenită de la înaintași.

Emil Cioran spunea că „orice națiune pentru a deveni puternică, independentă și respectată, trebuie să fie agresivă și să producă o mare cultură națională”. Din păcate s-a dovedit că agresivi politic, în relațiile cu alte

→ Continuare din pag. 22

„misterul ascuns în ființa călăului” („Eșafodul”).

„...agonia acoperă lumea / ca o lavă fierbinte / unde sunteți / oameni adevărați / v-ați refugiat / în cărți și în cronici / hienele mișună în jur / îmi sfârtecă inima / nu mai pot respira / miasmele ticăloșiei dezlănțuite / mă sufocă / .../ cum să accepti să suporti răul / ce mister se ascunde / în ființa călăilor / .../ e vremea lor / vremea canaliilor / voi pitici ignobili / care visați la măreție / trecând peste cadavrele / celor vii și drepti și nobili / împotriva voastră / trag sabia /.../ nu veți îngenunchea / lumea...” („Hidalgo”).

Poetul este necruțător cu „spiritul primar agresiv” și se întreabă „ce mister se ascunde aici /.../ ce glumă sinistru face cu noi / Creatorul” ?

Întreaga lume bună pare a fi obosită. Poetul atacă frontal măreția obținută prin bogăție materială, devenită de prisos în fața naufragiului vieții. Nu exclude căile greșite pe care le calcă omul, dar și acestea pot fi jaloane de îndreptare, de discernere spre năzuințe benefice.

Și fiindcă Dumnezeu s-a cam supărat pe om și-i

popoare, noi românii, nu am avut și nu avem cum să fim, fapt dovedit istoric de altfel. S-a văzut însă, că din punct de vedere cultural posedăm un remarcabil potențial, dovadă existența de-a lungul vremii a unor personalități de excepție, care din secolul al XVII-lea, până la jumătatea secolului XX, au dominat firmamentul culturii noastre naționale, unii dintre ei fiind recunoscuți și apreciați și dincolo de hotarele țării.

De notat că și perioada de sfârșit de secol XX și început de secol XXI, a relevat existența unei adevărate pleiade de scriitori, pictori, sculptori, muzicieni etc., care din motive subiective se găsesc, deocamdată, într-un nefast con de umbră, și care alături de genialii lor predecesori demonstrează incontestabila dovadă că actul cultural românesc nu este unul accidental.

De aceea contemporaneitatea și viitorimea, au menirea și chiar obligativitatea de a continua și de a întări zidirea de spirit și cultură a premergătorilor noștri. Părintele Calciu Dumitreasa spunea că „o țară și respectiv un neam, fără credință și cultură, sunt asemenea unei case cu acoperișul distrus în care intemperiiile pătrund în voie, până la baza ei, năruindu-i, în cele din urmă, temelia.”

În acest context cultura (prin vârful ei de săgeată, literatura), va trebui să aibe, în continuare, un rol primordial în perpetuarea devenirii noastre, restul reperelor de reprezentare profilându-se, din ce în ce mai vizibil, ca inaccesibile ...

Și de ce să nu sperăm, totuși, că în viitor cândva, cineva, de pe necuprinsa întindere a Marelui Imperiu Terra, va declara admirativ: „Iată această minunată operă, este realizată undeva în Carpați de, către un creator de sorginte românească”. Măcar atât.

Târgoviște, 2015 - Din vol. în lucru

„Gânduri printre rânduri-texte, cronici și scrisori”

poate „opri ceasul care măsoară destrămarea” (Motto: Lucian Blaga), poetul recurge și la modestul spirit socratic: „știu că nu știu nimic”:

„...unde ești Socrate să deschizi ochii / lui Alcibiade cel ce voia să conducă / cetatea ateniană fără să știe / ce e legea dreptatei adevărul...” („Confesio”).

Măreția moralei creștine - punctul forte al poetului - are darul de a lărgi câmpul conștiinței umane spre trezirea spirituală - fapt ce ține fără-ndoială de dogoarea „fiorului metafizic” al cuvântului, ca prim semnal biblic, cod al revelației și serv ? ideal al lirismului în dimensiunea creației.

Poetul se ambiționează să înlăture discordia dintre social și spiritual, pentru ca nația noastră creștină să nu iasă din oracolul curățeniei moral - spiritual, în care a fost născută, și care, de-a lungul timpului, a jucat chiar și un rol civilizator pentru popoarele slave din jur.

În final, cartea poetului Ioan Popoiu conține, în straturile ei, atâtea abisuri, coșmaruri, ruinari sufletești, încât se poate spune că aparține unei literaturi gotice.

CORINA LIGIA PĂTRAȘCU

Edelweiss - poem -

Corina Ligia PĂTRAȘCU

I

Păsări albastre
și-au luat zborul
din ochii cerului,
soarele revărsă
torente de lumină
pe bolta albastră
ziua stă senină

stele briantine
au mijiț pe creste
în veșminte dalbe
freămătă celeste

din zori până-n noapte
cântă și se-avântă
în mlădieri învoalte,
vântul le sărută

II.

printre stânci înalte
un foșnet străbate
fără rost pe lume,
rătăcește-o floare...

cufundată-n vis,
îl vede aievea
lunecând ca gândul
pe inorogul alb;
îi saltă în brațe
cu ochii lucindu-i,
tremură ca varga
în mâna sa

când își vine-n fire
adună în juru-i,
una câte una
petale sidefii;
și, ca să-i mai treacă
vaierul și chinul,
murmură bocind:

vino, bade,-n asfințit
c-am visat crinu-nflorit;
luna-i plină și senină
focul inimii te strigă...

III.

vântul se juca-mprejur
pișcându-i obrazul...

de fapt, n-avea niciun chef;
și-n zadar cădelnița,
esențele bradului

ea își îndrepta privirea
mai la vale, contempla
câmpurile de smarald
mustind de culoare...

după lungă judecare
își puse în cap,
să coboare

la ceas de seară,
le vorbi surorilor

peste... hotare?!...
nici cu gândul nu gândi!
(spuse cea mai mare)

„ce, ori nu ți-e bine?”
„ne faci de rușine!”
„ce nenorocire...”

toate,-și clătinară capul
cu adâncă întristare
vântul șuiera prelung,
răsfirând înfiorare...

IV.

du-te, pasăre albastră,
dă-i de veste, c-am plecat!

porni la drum
cu noaptea-n cap;
din când în când
se răsucea
scuturându-și mâna

o priveau înmărmurite
cum se-mpuținează,
jelind-o înmănuncheate:
biata noastră soră...

de departe, răzbătea
glasu-i argintat:
rămâneți sănătoase!

vântul dușmănos,
o prinse din urmă:
ar fi bine să...

ferit-a Sfântul!

văzând el
(una ca aceasta),
îi vorbi aspru:

întoarce-te îndat'!
faci mereu ce-ți trece
prin nătângul cap?!
oh, tu niciodată
nu m-ai ascultat
oh, nici măcar... o dată...
nu m-ai sărutat!

scos din fire,
se dezlănțui
ridicându-și glasul
cu brațul pocni:
florile îngenucheau
arborii se-ncovoiau
păsările se-nfoiau
pietrele se prăvăleau
năucite-n vale...

V.

se furișa grăbită
pe poteci ascunse,
un tremur o-mboldea
tăind-i răsuflarea...

deasupra ei
o rază pâlăia,
arătându-i calea

codrul îi șoptea:
bun venit, crăiasă,
bun venit!

ridicându-și vâlul
făcu o plecăciune
și lăsă genunchii
să spun-o rugăciune

sleită de putere,
asfinți
sub o salcie umbroasă
poposi
o turmă de mioare

salcia o înălță
într-o suflare;
și-apoi, o-nvioră
cu blânda-i boare

când își luară
bun rămas,
chipul lor
era brăzdat
de izvoare

VI.

du-te, pasăre albastră,
dă-i de știre, că-s aproape!

noaptea se grăbea
și-n aer dăinuia,

dulceața florilor
revărsându-se bogată

i se-nfățișau
fluturi roșii
coborând
îmbietor...

cuprinsă de sfială,
lăsă ochii iar când îi ridică
văzu aievea un fecior
în veșmânt strălucitor

era chipeș, mai ceva,
decât prinții din poveste;
mergea lin, parcă plutea
fruntea-i 'naltă surâdea,
ca soarele pe creste

în juru-i, zânele dansau
și cu bagheta fermecată,
flori gingașe născociau
lăsându-i-le-n cale

ascunsă-n în cupa unui mac,
nădăjduia să nu o vadă
căci, inima-i se zbuciuma
tremurând, sărmană...

VII.

frânt de oboseală
zăbovi un timp,
în lanul de grâu

sub cerul gol
spicele de aur
se-nclină ușoare
la pieptul său...

dar el era cu gândul
hăt, departe;
privea cerul nesfârșit
înflorind cu nestemate

frumos mai doinea
o privighetoare...

plângea inima în el...

plângea inima în ea...

VIII.

o pală de vânt
îl deșteptă
din dulcea-i visare...

îi pieri graiul
căci, dinainte, -i se ivi
o chipeșă floare,
licărindu-și ochii

îmbătat de-amor
o sorbea cu foc...
o sorbea cu dor...

vrăjit, o sărută;
și, ca prin minune,
în preafrumoasă fată
ea se preschimbă

o adună la sânul-i
cu toată puterea:
iubită mea...
iubită mea...

fără tine-am fost
pierdut prin aste lumi,
pe nimeni n-am putut iubi
și, n-a voit pe nimeni
sufletul, bolnav de tine...

te-am căutat neconținut
lumina sufletului meu
de-acum,
nu mai voiesc nimic

îmi sunt de-ajuns-
de-ajuns îmi sunt,
buzele și ochii tăi!

se înclină ușor
să-i atingă fruntea
cu vârful buzelor

ai auzit sufletul
cum te chema
inima se sfâșia
de dorul tău?
cu trup și suflet
sunt a ta
iubitul meu...
iubitul meu...

ghirlande de fluturi
zburdau pe câmpie
creștea inima în ei
de-atâta bucurie

își îndulceau buzele
cu mana florilor,
sufletul se întregia
sub ochii lor

IX.

lumea de pe lume
se strângea voioasă
scuturând corole
peste-ntinsa masă,
blândă se revărsa
mâna Domnului,
din înaltul cerului

cu lacrimi fierbinți
sărutau pământul
se-nchinău smeriți:
Tată al Vieții
Tată Sfânt
ne-ai auzit ruga...

X.

cântau macii
cât îi ținea gura
și dănțuiau vioi,
ținându-le mâna

vântul nu mai cuteza
să facă vreo mișcare;
sus pe deal se odihnea,
dându-și ultima suflare

lângă drum
plângea o piatră,
că-i a nimănui...

UN POET (se pare?) UITAT

Mihai MERTICARU

Câți dintre români știu că, în comuna Căndești, din județul Neamț, se află mormântul unui poet care a fost contemporan cu Mihai Eminescu, Ion Creangă și Titu

Maiorescu, trăind în preajma lor ani buni? Mai mult decât atât, a fost prieten bun cu Titu Maiorescu, care l-a propus și l-a sprijinit să intre în Academia Română.

E vorba de poetul ANTON NAUM născut la Iași, pe 17 ianuarie 1829, urmașul unei familii de macedo-români, tatăl său fiind proprietarul mai multor moșii, dintre care una se afla la Căndești, cuprinzând casă cu cerdac, livadă, pământ arabil, un iaz și o pădure care se întindea până aproape de Tazlău. Unu dintre cei doi fii ai săi, Teodor, ajuns un filolog clasicist de prestigiu în epoca interbelică, nota în memoriile sale, prin 1974: „Văduțele (satul respectiv din comuna Căndești) copilăriei mele nu s-au șters și nu se vor șterge niciodată dinaintea ochilor mei”.

Despre poetul Anton Naum au rămas însemnări de la aproape toți membrii societății Junimea, despre el au scris mulți critici și istorici literari, dar o monografie în adevăratul sens al cuvântului ne-a lăsat-o, nu cu mult timp în urmă, un căndeștean, Gheorghe Manolache, actualmente profesor la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu. Din această monografie apărută la editura universității susnumite, aflăm că tânărul Anton Naum a absolvit cu brio Academia Mihăileană din Iași, după care pleacă la Paris, unde urmează, între 1856 și 1865, cursurile de la College de France și ale Facultății de Litere de la Sorbona.

Revenit la Iași, în 1866, devine profesor la Institutele Unite, predând cursuri și la Liceul Central, și la Universitate. Între anii 1868 și 1872, a fost revizor școlar în județele Roman, Botoșani, Suceava, Iași și Neamț. În 1872 intră la Junimea și devine unu dintre stâlpii societății. La început se remarcă printr-o prodigioasă activitate de traducător din clasicii literaturii franceze, apoi își adună creația sa originală în volumele *Aegri somnia* (1876), *Versuri* (1890) și *Povestea vulpei* (1902). Un fapt demn de remarcat este că, în 1882, poetul primește premiul Jocurilor florale ale felibrilor din Provența pentru traducerile din Mistral. Premiul, sub forma unui condei de aur împodobit cu briliante, îi este înmănat de Vasile Alecsandri, primul laureat al acestui concurs, următorii laureați fiind Carmen Sylva și Iacob Negruzzi.

În memoriile sale, Iacob Negruzzi, printre altele, atrage atenția asupra aristocratismului sufletească al poetului Anton

Naum, care, „zgârcit la vorbă, sobru în gesturi, totdeauna elegant îmbrăcat, timid și melancolic, a adus în cercul Junimii un aer de distincție foarte caracteristic, fiind foarte prețuit de Maiorescu”. La fel de favorabil îl caracterizează și istoricii literari I.E. Torouțiu și Gh. Cardaș, care îl consideră „una din figurile cele mai simpatice, un statornic și asiduu junimist, atât în concepțiile literare, cât și în cele politice”.

Anton Naum

Profesorul universitar Gheorghe Manolache, autorul monografiei, subliniază cu obstinție că Anton Naum ilustrează spiritul junimist în cel mai caracteristic mod cu putință, plasându-l la intersecția dintre lumea veche românească și antichitatea greco-latină. În 266 de pagini, sprijinindu-se pe concepte dintre cele mai autorizate, pornind de la Horațiu, Cantemir, Boileau, Maiorescu, Bachelard, Bahtin, Barthes, Brunetiere, Iorga, Călinescu, Vianu, Hegel, Lovinescu, Shopenhauer și mulți alții, prof. univ. dr. Gh. Manolache întoarce opera naumiană pe toate fețele, scoțând în evidență originalitatea stilistică, procedeele formale cu totul speciale, însemnele originalității, valoarea formativă a artei sale, respectul tradiției, cultul nativ al artei pentru artă, simțământul religios, desăvârșita unitate a fondului cu forma ș.a. Cartea profesorului sibian este un izvor nesecat de informații, un creuzet în care se adună figurile cele mai impozante ale unei vieți culturale milenare, depășindu-se cu mult jumătatea de secol în care a strălucit steaua lui Anton Naum.

Referindu-se la monografia domnului Gh. Manolache, prof. univ. dr. Antonio Patraș de la Universitatea din Iași scrie în revista *Convorbiri literare*, august, 2020: „Nu am nimic de adăugat la această percutantă și sigură caracterizare menită a-l fixa în aeternum pe uitatul junimist drept cel mai reprezentativ scriitor de climat, tot așa cum Junimea a fost gruparea în care s-au regăsit la un moment dat cele mai de seamă energii creatoare ale neamului românesc. Îi revine lui Gh. Manolache meritul de a fi reînviat această figură clasică a literaturii noastre”. Aș mai adăuga un amănunt semnificativ și elocvent: Anton Naum a predat cursuri la Universitatea ieșeană până la vârsta de 79 de ani.

Retras în ultimii ani de viață la moșia din Căndești, poetul poartă o vie corespondență cu prietenii de la Junimea (și nu erau puțini), care îl vizitau adesea, astfel că era la curent cu tot ce se petrecea în țară.

La moartea sa, Nicolae Iorga scrie un emoționant necrolog, din care spicuim: „A închis ochii, la vârsta de 88 de ani, după o scurtă boală, ca o izbăvire, Anton Naum. A fost cel mai blând om pe care-l cuprindea Iașul acesta de care era legat cu toate fibrele sufletului său de o delicatețe incomparabilă... A făcut versuri frumoase de o clasică liniște, din care se desfac miresmele unor vremi mai bune decât a noastră... El însuși era o întrupare a poeziei”.

Autoritățile locale ar trebui să caute niște sponsori generoși, pentru a reclădi conacul și a-l transforma într-o casă memorială, care să amintească tuturor că aici a trăit un om de seamă cu calități și merite deosebite, că pe aici și-au purtat pașii personalități ilustre ale culturii și literaturii românești.

INTERVIU CU ANIȘOARA LAURA MUSTEȚIU

George ROCA

Crescând într-o atmosferă magică de cărți, Anișoara Laura Mustețiu a fost condusă de o pasiune adâncă de a scrie de la o vârstă fragedă. Autorul surprinde esența cea mai adevărată a sentimentelor, gândurilor și emoțiilor care sunt reflectate prin versuri. Mulți cititori s-au îndrăgostit de poeziile ei și doresc să le citească în continuare. UN SĂRUT PE MĂTASEA TIMPULUI, care va fi a treia carte publicată, și este scrisă pentru a vă face să zâmbiți, să vă emoționați și să vă bucurați de magia versurilor.

George ROCA: Unde v-ați petrecut cea mai mare parte a copilăriei? Ce cărări literare ați urmat?

Anișoara Laura MUSTEȚIU: Am crescut în Timișoara, într-o atmosferă magică, înconjurată de cărți, de valuri suave ale creativității artistice generate de tatăl meu. Îmi amintesc cum tatăl meu stătea adesea la masă, privind în aer, parcă pierdut într-o lume necunoscută. Eram mică. Nu știam să citesc sau să scriu, dar înțelegeam de atunci că lumea cărților este magică. Mai târziu, în adolescență am descoperit farmecul scrisului, pe care l-am considerat ca o manifestare liberă a spiritului nostru în sfere noi, o manifestare care ar putea evoca acțiuni grandioase în lume. Inspirată de aceste gânduri, am început să scriu.

George ROCA: Care este cea mai mare încercare de a scrie poezii?

Anișoara Laura MUSTEȚIU: Nu văd nici o încercare, dimpotrivă, când scriu poezii mă simt fericită, relaxată. Poezia, ca și viața însăși, are uneori o cale surprinzătoare, aventurieră. Versurile sunt scântei ale spiritului nostru care izvorăsc din lumea noastră interioară. Le dăm sens, vibrație, le eliberăm

la lumina zilei și ele devin reale. Uneori, versurile mor după un timp, uitate pe o cărare prăfuită a destinului. Dar alteori, călătoresc în lume și se odihnesc undeva sub privirea cititorului. Acolo, îi vor exalta spiritul, îi vor atinge sufletul și-l vor fermeca, așa cum spiritul meu a fost fermecat odată.

George ROCA: Cum credeți că următoarea carte „UN SĂRUT PIERDUT PE MĂTASEA TIMPULUI” va inspira cititorii să călătorească într-o lume nouă, într-o lume a imaginilor poetice?

Anișoara Laura MUSTEȚIU: „UN SĂRUT PIERDUT PE MĂTASEA TIMPULUI” dezvăluie povestea unei tinere: o poveste de dragoste, de suferință și de singurătate. Dar este și o poveste de aventuri, înfiripată din secvențe reale capturate din călătoria ei prin lume. Probabil acest fapt contribuie la spiritul distinct al cărții. Deși povestea ei este aparte, visul iubirii este predominant și rezonază cu destinul multor tinere din lume.

George ROCA: Fiind poet, ce sfaturi ați da unei persoane care intenționează să scrie pentru prima dată o carte?

Anișoara Laura MUSTEȚIU: Dacă scrisul izvorăște din pasiune, totul va decurge natural. Cititorii apreciază talentul, pasiunea și naturalitatea spiritului uman. Dar a avea un editor cu experiență este crucial

George ROCA: Ce v-a inspirat să scrieți prima carte? De câte ori a trebuit să revizuiți cartea înainte de a fi publicată?

Anișoara Laura MUSTEȚIU: Prima mea carte publicată a fost pe limba engleză. Majoritatea poeziilor au fost scrise pentru un examen la facultate, unde am studiat, printre altele, materia poeziei și scrierea creativă. Profesorii au fost impresionați. Cred că acest fapt m-a inspirat să le public într-o carte pe care am numit-o „TRAVEL IN TIME, A LIFE STORY IN POEMS” După cum a descris unul dintre criticii literari ai cărții: „TRAVEL IN TIME...” dovedește că sentimentele exprimate de Rumi în urmă cu aproape opt sute de ani: „doar sufletul știe ce este iubirea”, sunt valabile și astăzi! Și are dreptate. O dragostea pură dăinuie aproape în fiecare vers al poeziilor mele.

A scrie poezii într-o limbă străină nu a fost ușor. A trebuit să revizuiesc textele de multe ori. Dar am avut și noroc: am găsit un editor bun. În ce privește limba engleză, am rămas mai departe ambițioasă. După câteva luni, am scris a doua carte, o carte pentru copii: „YARRAN, STORIES FROM AUSTRALIA”. Dar cu toate că cele două cărți au o însemnătate aparte în inima mea, totuși, nu m-am simțit liniștită. Îmi lipsea ceva vital. Până într-o zi, când m-am decis să scriu o carte în limba română. Acel pas esențial m-a copleșit cu o avalanșă de fericire.

George ROCA: Care credeți că este o caracteristică pe care o carte trebuie să o aibă pentru a ne face să o iubim?

Anișoara Laura MUSTEȚIU: Experiențele de viață sunt versatile, unice și prețioase, precum gândurile și emoțiile. Cred că ceea ce diferențiază cărțile este autenticitatea emoțiilor și imaginilor care izvorăsc din profunzimea unui spirit creativ și talentat.

George ROCA: Care sunt unele dintre lucrurile pe care le-ați învățat de la autorii dumneavoastră preferați?

Anișoara Laura MUSTEȚIU: Înainte de toate, poeziile tatălui meu m-au atins profund. Ele au purtat impulsul strălucitor care m-a inspirat să pășesc în lumea fascinantă a poeziei. Ador poezii români precum Eminescu sau Alecsandri, poezii germani precum Goethe, Rilke, poezii antici precum Homer și Ovidiu și poezii con-temporani precum Maya Angelou și Rupi Kaur. Versurile lor prezintă o varietate impresionantă de imagini și emoții autentice din timpuri și culturi diferite, care de-a lungul anilor mi-au lăsat un ecou plăcut în suflet. Ele m-au învățat că poezia nu poate fi limitată în timp sau spațiu, și pentru că e născută prin imaginație, poate fi considerată a fi infinită.

George ROCA: Cu ce provocări v-ați confruntat în timp ce ați scris această carte „UN SĂRUT PIERDUT PE MĂTASEA TIMPULUI”?

Anișoara Laura MUSTEȚIU: Am avut numai provocări frumoase și o bucurie nesfârșită. Este prima carte în limba română și simt că prin ea, după ce sufletul a făcut înconjurul lumii acum se întoarce acasă. Plăcerea de a mă exprima în limba mea maternă este infinită.

George ROCA: Cum vă afectează recenziile cărților dumneavoastră - atât pozitive, cât și negative?

Anișoara Laura MUSTEȚIU: Îmi plac criticile constructive. Mă ajută să cresc spiritual. Personal, nu aș scrie niciodată o recenzie negativă. Port în suflet un respect mare pentru diversitatea și bogăția spiritelor creative, pentru munca grea pe care o fac scriitorii, majoritatea fiind plătiți cu puțin sau cu nimic.

George ROCA: Prin ce moduri încercați să înțelegeți mai bine taina scrisului?

Anișoara Laura MUSTEȚIU: Îmi place să folosesc practica observării. De exemplu, într-o dimineață am văzut un trandafir alb în grădină. L-am privit de la distanță în timp ce se mișca ușor în vânt. Frumusețea lui mi-a atins sufletul. După câteva minute, instinctiv, am luat un creion și am început să scriu pe o foaie de hârtie:

*Un trandafir alb se legăna ușor în vânt,
Printre razele tandre ce-i luminau culoarea sacră,
Apoi lasă o lacrimă pe o petală, fără-un cuvânt,
În singurătate, scufundat în a lui frumusețe rară.*

În taina scrisului mocnesc uneori sclipirile spiritului care selectează momente unice din viața reală și le transformă în peisaje literare.

George ROCA: Care este visul dumneavoastră în privința scrisului?

Anișoara Laura MUSTEȚIU: Voi continua să scriu, călăuzită de o pasiune pură, naturală. Dacă poeziile mele vor reuși să aducă bucurie și armonie în sufletul cititorilor, mă voi considera un scriitor norocos.

CE SĂ FACEM CA SĂ ÎNȚELEGEM MESAJUL CIOBANULUI DIN MIORIȚA?

Victor RAVINI

Nu vreau să-nvăț carte, vreau să fiu golan. Orice-o fi mai lesne, măcar și cioban. După cum își închipuie unii, ciobanii nu fac nimic și stau sprijiniți în ciomag sau lungiți în iarbă, la fel ca ciobanii din tablourile lui Nicolae Grigorescu. Viața de cioban e mai dură decât a multora dintre noi, care avem alte meserii.

Ca să putem înțelege ciobanul din Miorița și să beneficiem de mesajul lui, ar trebui să ne recunoaștem în el și să trezim conștiința noastră la realitatea divină, prezentă în natura înconjurătoare și în noi înșine, oricât de atei sau anticlericali am putea fi. Asta nu se obține apăsând pe un buton, luând pilule după rețeta cuiva, făcând exerciții călăuzite de vreun guru sau lăsându-ne pe seama bisericii. Un cioban bătrân zicea: Toate sunt în mâna lui Dumnezeu, numai sfințenia omului nu. Totul depinde de sufletul și de cugetul fiecăruia din noi. Depinde de propria noastră conștiință. Dar cine mai stă de vorbă cu propria sa conștiință, cu sine însuși, așa cum vorbește ciobanul cu mioara năzdrăvană? Oamenii arhaici, așa analfabeți cum erau ei, au făcut cele mai mari și mai importante descoperiri: domesticirea animalelor, agricultura, ceramica și țesutul, cu opt sau zece mii de ani în urmă.

Ciobanul din Miorița nu este un om adevărat și identificabil, ca Nechifor Lipan din Baltașul lui Sadoveanu. Este un alt personaj literar, ce reprezintă perfecțiunea umană, cu toate însușirile bune și frumoase ale omului în general, din totdeauna și de pretutindeni, nu numai ale românilor, ci ale omului bun, ideal, așa cum și-l poate imagina întreaga lume. Nimic în Miorița nu este realitate. Totul e simbol.

Ce să facem ca să înțelegem mesajul ciobanului din Miorița? Dar de ce să îl înțelegem? Pentru că ne este

folositor fiecăruia din noi să îl înțelegem. Personajul principal din Miorița a fost conceput de către autorii anonimi ca un îndrumător spiritual. În dicționarul de simboluri al lui Chevalier și Gheerbrant, tradus și în română, scrie: „Într-o civilizație de crescători transhumanți de animale, imaginea ciobanului este încărcată de simbolism religios. (...) Simbolismul ciobanului comportă un sens de înțelepciune intuitivă și experimentală. Ciobanul simbolizează starea de veghe; funcția sa este un permanent exercițiu de vigilență: el este treaz și vede. Din această cauză el este asociat cu soarele care vede totul. Ciobanul, simbolizând nomadul, reprezintă sufletul, care întotdeauna e trecător prin lume. (...) Ciobanul e un observator al cerului, al soarelui, al lunii, al stelelor, prezice viitorul. (...) Din cauza diferitelor funcțiuni pe care le exercită, ciobanul apare ca un înțelept, ale cărui acțiuni decurg din contemplație și viziune interioară. (...) Ciobanul se dezvăluie că e stăpân suprem pe forțele cosmice ca pe turma sa.” Na! Să mai spună careva ceva de rău despre ciobanul din Miorița. Cine îl mai ponegrește pe ciobanul din Miorița cu tot felul de cusururi și păcate... își face autoportretul.

Avem multe de învățat de la ciobanul nostru din Miorița. Multe și importante de învățat pentru a ne îmbunătăți existența. Când ne vom îmbunătăți existența lăuntrică, psihologică, ne vom îmbunătăți și existența materială: sănătatea și situația socială sau economică.

Am scris cartea Miorița – izvorul nemuririi (publicată la Editura Alcor din București în 2016 și 2017) pentru a înlătura o veche eroare, care încă mai persistă. Eroarea cum că ciobanul ar fi pasiv, resemnat și fatalist a fost lansată de trei scriitori de limbă franceză: Jules Michelet, care a semnat traducerea Mioriței făcută de Alecsandri, elvețianul Amiel – marcat din copilărie de tragedii familiare și care avea o viziune descurajantă asupra vieții – și Edgar Quinet, care s-a căsătorit cu fiica lui Gheorghe Asachi. Ei trei au înțeles ciobanul, pornind de la romanul Roșu și negru al lui Stendhal și de la refuzul lui Julien Sorel de a primi ajutor ca să scape de pedeapsa cu moartea. Simpatia francezilor și interesul Europei pentru România i-a putut deruta pe bonjuriștii noștri, care s-au luat după mofturile născocite de câțiva occidentali deziluzionați politic după revoluția de la 1848, căzuți în romantism lugubru, pesimism și fatalism. E cam greu să ne lăsăm derutați de fasoanele francezilor. Cei trei au spus că ciobanul din Miorița este reprezentativ pentru întregul popor român, ceea ce nu este greșit.

Greșit este doar felul în care ei au înțeles ciobanul. Miorița a fost creată în Carpați de către ciobani arhaici, care ciomăgeau lupi și urși. Nu are de a face cu ideile vânturate în cafenele la Paris.

Eu susțin că ciobanul din Miorița reprezintă românii prin faptul că e creativ în producția de bunuri materiale și artistice. El produce materiile prime de bază în societatea vremii sale: alimente (lactate și carne), lână, blănuri și păcură. În unele variante el e păcurar, adică știe să extragă păcură din pământ. Un cioban destoinic își lucra singur fluierul, își sculpta bâta ciobănească, sulița, vasele de lemn și își contabiliza producția pe răbojuri de lemn cu o scriere arhaică a ciobanilor. Ciobanul din Miorița este poet, muzician și sculptor. El este un precursor al lui Eminescu, Enescu și Brâncuși. Geniul lor într-unul.

În toate variantele, alegoria cu moartea ciobanului simbolizează renunțarea la cele pământești. Nunta sa cosmică cu mândra crăiasă, fată de crai este o altă alegorie, ce semnifică o nuntă sfântă cu o divinitate cerească (uranică), divinitatea supremă din matriarhat. Alte variante prezintă unirea lui cu o divinitate a pământului (chtonică), ce apare pe munte sub înfățișarea unei Fete Frumoase cu podoabe aurii, simboluri solare, ceea ce înseamnă că ea este o înfățișare terestră a sorei soarelui, care coboară din cer pe pământ pentru a căuta ciobanul. Această Fată Frumoasă a fost considerată în cercetarea anterioară ca o femeie în carne și oase, o nimfomană fără rușine. Unii savanți au crezut că baciul este ucis de cei doi subalterni din cauză că ea îi refuză pe ei.

Variantele cu Fata Frumoasă de pe munte și selectarea personajului principal au structura narativă din basmele noastre și de la începutul poveștii lui Harap-Alb. Să ne amintim: Un crai își trimite la drum cei trei fii unul după altul să se însoare cu o fată de împărat. Pe drum le iese în cale un urs, care îi sperie pe frații mai mari. O babă umilă testează mărinimia fratelui mic, care este eroul principal. El trece proba cu bine, ea îi spune ce și cum să facă pentru a se pregăti de drum, apoi se vede că ea e zână și se înalță la cer. El face cum i s-a spus, pleacă la drum și e atacat de urs. El contraatacă, dar ursul e tatăl său, mascat. Fiul a trecut proba bărbăției și poate merge mai departe să o întâlnească pe fata împăratului. Rolul mioarei în poem poate fi comparat cu rolul zânei din basme. Ambele au la început o înfățișare umilă, iar după aceea își arată însușirea supranaturală. Ele nu sunt niște prezicătoare, ci îl sfătuiesc spiritual. Un sfătuitor nu este un oracol, ci un mistagog în theologia

mystica, un călăuz pe drumul eroului spre lumea suprasenzorială și spre hierogamie. Atât mioara cât și zâna pot fi divinități din religia naturii, care îl călăuzesc într-o misiune mitologică. Ambele provin dintr-o societate matriarhală și pot simboliza Anima chtonică a omului. Ele îl călăuzesc pe eroul principal să își unească Eul său cu Anima sa uranică. Ele îl îndeamnă să apeleze la ajutorul unui câine sau al unui cal. Aceste două animale pot fi simboluri pentru Animus, partea bărbătească a sufletului eroului.

Năzuința ciobanului către mândra crăiasă, sora soarelui și pe de altă parte Fata Frumoasă cu atribute solare, ce vine să îl caute pe munte reprezintă două căi de intrare în legătură cu divinitatea, cunoscute în fenomenologia religiilor. Sau omul caută divinitatea în cer sau divinitatea coboară din cer și îl caută pe om. Alegoria nunții cosmice a ciobanului cu divinitatea se referă la tendința omului de a își căuta împlinirea existenței sale și propria sa realitate în imensitatea cerului.

Miorița conține înțelepciunea multimilenară a strămoșilor noștri. Mesajul ciobanului este universal și nu se poate mărgini la spațiul mioritic din Carpați sau la specificul etnic, românesc, așa cum s-a crezut în cercetarea anterioară. Azi, cercetarea nu se mai poate mărgini la aspectele etnografice, puse în diagrame statistice și procente sau la importanța locală, pentru cultura română. Miorița înfățișează o problemă existențială universală a omului, indiferent ce religie are sau nu are, dar aspiră spre curățirea propriului său suflet de meschinăriile materiale – ce ne intoxică existența – și spre frumusețile poetice, spre stele, ca simbol al purității, nemărginirii și veșniciei. Această problemă existențială am deslușit-o în Miorița și am explicat-o cu ajutorul unor definiții și teorii științifice elaborate de gânditori din afara culturii române, nepărtinitori și neimplicați în ambițiile universitare dâmbovițene și în răfuielele noastre fratricide.

În Miorița natura este divinizată, divinitatea umanizată, iar omul e îndumnezeit. Aceasta este o triplă performanță literară și filozofică. Nu știu ce alți scriitori din literatura universală au mai ajuns să prezinte aceste trei idei luminoase într-un text atât de scurt și de frumos.

LUNETIȘTII

Gheorghe Andrei NEAGU

În birtul de la marginea satului, Vasile Huțuleac își golea țoiul cu absint scrâșnind din dinți.

- Ce ai, măi Vasile, nu te bucuri că s-a terminat războiul și te-ai ales cu un hectar de pământ? îi zise Ovidiu Pârțac, sprijinindu-și capul în podul palmei, după ce golise aproape o sticlă de secărică. Huțuleac nu-i răspunse. Oftă și trase din țigară cu năduf. Țigara era ținută cu cele două degete de la mâna dreaptă, care-i rămăseseră de pe front.. Durerea din suflet îi era adâncită nu atât de pierderea degetelor ci de puținătatea pământului primit. „Trei degete pentru un hectar”, își zicea el de teamă să nu-l audă ceilalți. Mulți aveau rubedenii care nu se mai întorseseră de pe front.

- Băi, Vasile, cei care s-au întors ne-au povestit care mai de care cum a fost! Tu taci de parcă ai deține cum s-ar zice, cine știe ce secrete militare.

Vasile mârâi un fel de râs în barba țepoasă ce-i acoperea fața.

- Băi, poate îi este rușine de ce-a făcut pe front! nu se lasă Pârțac.

- Ba, nu-mi este nici un fel de rușine, măi oameni buni! Nu am ce povesti. Am dus-o, ca vai de capul nostru! Și cu ce m-am ales, o pârlă de un hectar, pe care mi-a dat-o boierul în silă, durându-l în c... de ordinul regal.

- Hai, măi Vasile, că nu-i chiar așa! O fi având el boierul vreo durere în partea pe care o spui dumneata, dar pământul îl ai, chiar dacă s-a uitat chiondorâș la tine.

- Mama lui de boier! zise Vasile scrâșnind. Dar pe front, de ce n-a fost? Ar fi văzut și el cum e să-ți dai obștescul sfârșit înecat în rahat, de parcă acela era rostul tău!

- Ce rahat măi Vasile?

- Uite așa cum îți spun! Tu te duci și te cufurești în căcatărea din fundul curții, pe când noi ne ușurăm în tranșee! Sau ne scuturăm brebenelul în bătaia gloanțelor! Ceilalți chicotiră.

- Haideți bă, nu fiți tâmpiți, că nu-i nimic de râs! Când tranșeele se umpleau cu apa topită din zăpezi. Noi ieșeam să ne ușurăm după un dâmb ridicat pe întuneric, anume pentru nevoile trupei. Ofițerii aveau altă latrină pregătită într-un loc unde tranșeea nu era atât de folosită. Dar miasmele erau tot atât de greu de suportat, mai ales când se încălzea vremea. Și colac peste pupăză, nu doar miasmele erau vinovate de viața grea a soldaților din tranșee. Din când în când, câte un soldat își dădea obștescul sfârșit, fără să mai apuce să-și tragă pantalonii. Câte un glonte bine țintit îl făcea să cadă în țărâna de pe marginea gropii și atunci frica intra în trupa prinsă de neputință în fața morții.

- Adică erați niște căcăcioși? îl ironiză Ovidiu.

- Lasă-l mă, să spună mai departe! Încercă să-i potolească unul dintre ascultătorii interesați. Zii mă mai departe! îl îndemnă celălalt.

Vasile își dădu peste cap absintul cu mâna stângă, taman când jeraticul țigării ținută între cele două degete îl frigea pielea.

- Ptiu, fie-ar al dracului, că am uitat de tine! zise el aruncând chiștocul. Era mai bună o țigară înfășurată în hârtie de ziar. Dar de când am venit de pe front, fumăm mai mult Naționale, gata făcute! Le bagi în gură și scoți fum. Vestea morților a ajuns și la comandament! Începu el să-și amintească de viața de pe front. Poate de aceea, apariția unui soldat bondoc și tăcut nu surprinse pe nimeni. Era un lunetist pregătit anume să răspundă celor ce pândeau latrina ca să-i omoare. Se spera pe faptul că, un răspuns pe măsura acțiunii inamicului, să-l descurajeze pe țintaș. Așezat într-un loc numai de el știut, lunetistul își îndrepta pușca spre zona unde credea că se ascunde dușmanul. Nu știa unde-i latrina celor ce-și propuseseră să-i decimeze camarazii, dar nu dură mult până află cum stăteau lucrurile. Așa că, în prima zi curăță câțiva soldați inamici care ieșiseră să facă același lucru pe care l-ar fi făcut și camarazii lui. Comandanții îl felicită de parcă ar fi făcut cine știe ce fapte de vitejie.

- Ce bă, nu era vitejie? îl întrerupse Pârțac, furios că Vasile începuse a vorbi orășenește.

Se auzise prin sat că unii soldați învățaseră și carte, iar alții că începuseră a se da cu comuniștii, ca rușii.

- Băi, Pârțac, dacă-l mai întrerupi, îți mut falcile din loc! îl amenință din spatele tejghelei stăpânul prăvăliei.

O tăcere rău prevestitoare se așternu printre clienții localului. Știa toți că nu e bine să te pui cu bărbatul cât un munte ce stăpânea prăvălia.

Lunetistul se bucură mai mult pentru că nu fusese descoperit ascunzându-se unde-și lichida inamicii își continuă Vasile sporovăiala.

Ceilalți așteptau cu gura căscată continuarea poveștii. Dacă ar fi fost prins, ar fi fost la rândul lui împușcat, pentru că a fi lunetist însemna în primul rând să uzezi de toate șiretlicurile să-ți lichidezi inamicul, în așa fel încât să nu poți fi prins. Numai că, inamicul nu părea să fie impresionat de

acțiunea lor. Așa că, numărul cadavrelor se înmulțise. Tranșeea începuse a duhni mai tare decât de obicei. Soldații nu mai ieșeau să-și facă nevoile. O zemuială fetidă se strecura printre opincile încropite în locul încălțăminteii oferită de stat.

- Dar ce mă, aveți opinci? îl întrerupse stăpânul birtului.

- Am avut și bocanci, dar la primul marș, am rămas fără ei. Poate de aceea opincile soldaților erau mai căutate, mai bine venite decât înzestrarea regală a trupelor cu care fuseseră blagosloviți de intendență.

Ofițerii își luau deseori nasul între degete, încercând să suporte starea tot mai nenorocită din tranșeele pregătite de luptă. Lunetistul începu să fie privit cu mai puțin entuziasm față de vremea când jucase rolul salvatorului. Și din partea cealaltă, inamicul își răi atacurile, de parcă ar fi vrut să cadă la o învoială. De frica gloanțelor, cadavrele celor căzuți în latrină putrezeau păgânește, în roiul de muște ce invadaseră frontul, odată cu venirea primăverii.

- Adică de asta erați voi mai viteji bă? veni cu o nouă împunsătură Ovidiu.

- Bă, eu ți-am spus să-l lași în pace? îi reaminti birtașul, lui Pârțac.

Vasile nu-l mai luă în seamă, continuându-și povestirea plictisit de mofturile și maimuțările acestuia.

Cu pușca atârnată de greabănul ros de postavul cazon, lunetistul nu se mai pitula pe sub tufișurile din marginea tranșeeilor. I se părea că a venit vremea unui armistițiu între el și celălalt lunetist, ce le băgase spaima în oase și cadavrele în latrină. Iar când totul părea să se potolească, bubuitul unor tunuri sparse liniștea frontului zguduind din temelii tranșeele. Așezat în spatele soldaților ce se pregăteau de ce era mai rău, lunetistul părea liniștit, de parcă și-ar fi făcut datoria pe deplin. Din senin, un obuz explodează în latrină. O ploaie de rahat năpădi totul în preajma lor, încât își doreau să iasă la atac mai repede, să scape de duhoarea insuportabilă. De partea cealaltă, lunetistul rânjea privind explozia bombelor prin luneta puștii. Iar atunci când se dădu semnalul de atac, se ridică și el să-și sprijine camarazii. Nici n-a simțit glonțul inamic sfâșiindu-i postavul. A căzut cu un zâmbet șui între sârmele ghimpate, cu tunica sfâșiată, de parcă s-ar fi așteptat la așa ceva.

Nouă, aerul proaspăt dintre sârmele ghimpate ne dădea aripi. Și când îmi umplusem plămânii mai bine, un glonț mă lovi în mână ce-o țineam pe patul puștii. Sângele a țâșnit cu putere. Degetele mi-au căzut în iarbă, după ce trecusem de sârmă. Nu simțeam vreo durere. Urlam ca un apucat trăgând în tot ce se mișca înaintea mea. După ce am intrat în tranșeea lor și i-am izgonit, a venit sanitarul să mă bandajeze, trimițându-mă în spatele frontului, la un spital de campanie. Doctorii mi-au curățat rana, mi-au tras pielea peste monturile oaselor și m-au internat o vreme cât să mi se prindă cusăturile.

- Deci, ai avut și noroc! îi zise birtașul.

- Norocul dracului! După ce mi s-a vindecat rana cât de

cât, am fost retrimis pe front. Când am ajuns și m-am băgat în tranșeea pe care o luasem de la inamic, mă apucă burta. Am lăsat pușca spunând camarazilor că vreau să mă ușurez. Lunetistul m-a auzit. „Du-te, du-te”, mi-a zis el, luându-și pușca în brațe așezându-se apoi în poziția de pândă. Așa făcea acum, ori de câte ori se ducea vreunul dintre noi să se ușureze. Acuma, și latrina lor fusese mai bine adăpostită. Dacă te pitulai cu băgare de seamă, te reîntorceai întreg în tranșee. Sfârșitul războiului ne-a găsit în tranșee singuri și fără camarazii din răsărit. Știți și voi că au pus de o revoluție cu Lenin ăla al lor. La fel au făcut și ungurii, dar eu n-am mai apucat să mă lupt cu ei. M-au lăsat la vatră așa cum mă vedeți, ziceau că nu mai am degetul arătător ca să pot să mai trag cu pușca.

Probabil că i s-a făcut milă domnului căpitan de mine.

- Și uite, cum de la latrină ai ajuns în birtul meu și cu un hectar de pământ drept avere! concluzionează birtașul rânjind.

- Regele să trăiască! El ne-a dat și războiul și pământul. Și-apoi, eu îți plătesc pentru ca să vin aici! nu se lăsa Huțuleac călcat în picioare.

- Lasă bă, anul acesta te cinstesc în fiecare săptămână cu două țoiuri, că dacă îți dau mai mult poate te îmbeți și faci urât.

Ceilalți râseră. Gestul birtașului venea să-i răsplătească suferința consăteanului pe frontul de întregirea neamului, cum ziceau ziarele care mai ajungeau și prin satul lor.

În afara lui mai fuseseră împroprietăriți și alți combatanți. Mai mult, unii care mai aveau ceva pământ își măriseră averea.

Într-un alt sat, alți soldați întorși de pe front, erau bântuiți de amintiri, Ghiță Turcitu era chiar nemulțumit. El fusese și dincolo de Tisa, de-i gonise pe comuniștii lui Bela Kuhn și nu primise mai mult. Și așa promisiunea regelui stârnise nemulțumirea multor proprietari și arendași. Singura alinare a lui Turcitu era arma cu lunetă, cu care-și croise faima pe tot frontul. Seara, înainte de culcare, desprindea luneta și privea prin ea cerul înstelat, mai ales când nu era nori. De multe ori avea senzația că norii fugeau din calea stelelor pentru ca luneta lui să poată răzbi până la ele. Din când în când Turcitu mormăia ceva ce părea un fel de rugăciune, de iertarea păcatelor. Așa era. Se ruga pentru sufletele celor împușcați în război. Abia după terminarea războiului realizase că ei n-aveau nicio vină. Fuseseră luați și duși să se omoare unii pe alții, din rațiuni greu de înțeles. Își imagina că pe undeva în țara cu care se luptaseră, exista un alt lunetist care se ruga pentru păcate, aidoma lui. După ce-și isprăvea ruga se întindea pe patul făcut din patru pari înfipti în lutul casei, legați între ei cu niște lătunoaie de brad, peste care așternuse o saltea din cânepă, țesută în două ite ca un sac imens, în care băgase paie de ovăz, că erau mai moi. Somnul îl cuprindea cu greu, cu toate rugăciunile sale de iertare. Adeseori era bântuit de chipurile văzute pe front, prin lunetă, înainte de a-și da obștescul sfârșit.

Glasul Zeului, sau Jocul de-a viața

Marian NENCESCU

De la Platon încoace, arta poeziei (poetikos, sau poesis, pe grecește, respectiv arta de a trăi în lumea spiritului, într-o traducere liberă) este singura ce ne pune în contact cu zeii. Poetul, creatorul în sensul cel mai înalt al termenului, încearcă, prin arta sa, să transfigureze omenescul, să ne transpună într-o altă realitate, să ne integreze, figurat vorbind, în cosmos. De aceea, în trăirea sa intensă, poetul, asemeni Demiurgului, construiește un mod aparte de a percepe lumea ce nu ne mai aparține realității concrete. Este, ceea ce Platon sugera, în Dialogul său Timaios, Glasul Zeului, prin care anticii percepeau lumea ideilor, în viziunea veche, starea de poesis.

De aici, poate, și aspirația, etern omenească, de a ridica orice act artistic la starea de poein, starea originală a poeziei. Reîntorcându-ne în trecut, retrăind acel timp mitic al poeziei, despre care vorbește și Mircea Eliade, nu putem să nu observăm că această stare se asociază cu, ceea ce anticii numeau, catharsisul, emoția, teama, spaima, durerea sau bucuria deplină, percepute prin vaietul corului, prin sunetele stridente ale flautelor, prin dansul plin de vitalitate al vestalelor, și prin vocea de tunet a Zeului, de spectatorii îngroziți ai Teatrelor de la Atena, sau de la Delfi, unde, preoți iscusiți creau starea de poezie prin mijloace artificiale - deus ex machina. Totul era menit să amăgească spectatorul înspăimântat. Sensul acestor mistere repetate periodic, cam odată cu Olimpiadele, se pare, era acela de a dovedi că numai prin poesis putem accede spre un alt plan al realității. Generalizând, putem spune că unicitatea poeziei reprezintă, pe cel mai înalt plan, aspirația omului de a atinge poesisul original. Cu cât este mai inspirată, cu atât creația lirică repetă actul primar al Glasului Zeului, ce ne transpune, prin intermediul artei, în starea de catharsis.

Această viziune originală asupra actului poetic vine din calitatea duală a omului, deopotrivă supus subsistenței biologice, dar aspirând, ca ființă spirituală, spre absolut. Această devenire pentru devenire, cum o numea și Constantin Noica, reprezintă partea ascunsă, uitată, a firii omenești. E de ajuns o scânteie efemeră, un gest, o trăire, pentru a trezi spiritul nostru ascuns. Adesea, poezia este chiar emoția supremă, catharsisul de care vorbeau anticii. Sunt suficiente cuvintele frumoase și faptele bune, cum ne învăța tot Platon, pentru a face legătura între logos și poein: „Cuvântul rostit frumos face să nască în ascultători faptele bune”, ne spunea Platon, prin vorbele Aspasiiei, în Dialogul Menexenos, iar legătura dintre armonia spunerii (a rostirii) poetice și fapte „bune” rezultă dintr-o ordine fixată de Zei. Dincolo de

meșteșugul liric, de trăire și de sinceritate, transpunerea plan cotidian a poeziei, catharsisul, ține de voința divină. De aceea, nu orice încercare lirică devine poesis, ci doar în măsura în care constituie un spectacol integral, divin în esența lui, menit să ne transpună în logica mitului, care este și logica tragicului. Căci, aflăm din Pentamorfoza artei, a profesorului Al. Surdu: „Voința Zeilor, destinul prestabilit, nu este menit să facă plăcere omului, ci să-l tulbure, să-l înspăimânte, dacă se poate”. Asta pentru că, din Antichitate, esența artei a fost, în principal, aceea de a comunica tragicul.

Astăzi, tragicul la care se refereau cei vechi este înlocuit, adesea, cu emoția, nostalgia, reflexivitatea, melancolia, stări potrivite cu esența poesisului, menite să transfigureze Glasului Zeului, într-un discurs cu accente emoționale. În acest fel, cuvântul (logosul, antic) se transformă în idee, iar Glasul Zeului, conștiința voinței divine, este înlocuit de cuvintele frumoase, ce devin adesea faptele frumoase, prezente în poezia antică. Rămâne însă intactă emoția comunicării poetice. Într-o vreme când faptele (istorice), se uită repede, când realitatea spirituală este răstălmăcită, Glasul Zeului devine poezie, dând sens existenței comune. Se spune că operele artistice cu adevărat durabile sunt cele ale ființei, ale devenirii. Originalitatea, în artă, o dă emoția, trăirea, mai puțin experiența.

În culturile tradiționale și, slavă Domnului!, noi nu ne-am pierdut încă legătura cu trecutul, esența comunicării artistice rămâne, la fel ca și în Grecia antică, cuvântul frumos (logos kalos), singurul ce persistă în amintire, și care ne transfigurează viața. Este exact ceea ce reușește să exprime, în noul său volum de poezie, *Jocul de-a viața*, și Aneta Badea. După *Trăiri amestecate* (Ed. Armonii culturale, 2017) și *Celălalt eu*, noua sa carte, un subtil joc de-a viața (titlul, cu trimiteri deopotrivă literare și metafizice, sugerează un spectacol, un exercițiu ludic, o evadare din cotidian în fapt o formă de catharsis) este, de la un capăt la celălalt, străbătută de o adâncă melancolie, semn că „jocul” e doar o convenție. În realitate, e un amestec grav de pericol, înșelare și hazard, și de speranță, semn că poeta s-a maturizat și că acceptă, deliberat, provocările „jocului”.

Spuneam, cu câțiva ani în urmă, cu ocazia debutului editorial, că lirica Anetei Badea, pusă sub semnul „trăirilor amestecate”, este un amestec de „destăinuiri”, confesiuni și relatări despre un trecut primordial, edenic, niciodată rețrăit integral: „Poemele, scrise adesea în vers clasic, preamăresc iubirea, fizică și spirituală, învăluind obiectul dorinței într-un amalgam de metafore, ce identifică natura sa duală” (Prefață: Un jurnal liric. *Jocul de-a viața*). La noua întâlnire cu cititorii, poeta se prezintă cu un program liric complet reînnoit. „Între ceea ce sunt și ceea ce scriu / Este conștiința care limpezește / ... Între ceea ce spun și ceea ce frac / Există un univers întreg de sensuri...” (*Celălalt eu*), aflăm dintr-una din numeroasele arte poetice, risipite în volum. Acest autoportret este

completat și de o necesară confesiune de credință, în care poezia („pasiune târzie”) devine o formă de destin: „Și, iată-mă, acum / pe un tărâm aproape mistic / de pasiune pură și descătușată / de poezie și de eros mitic / un univers aprins, diamantin / în care am poposit pentru o clipă, / ca să-mi trăiesc fărâma de destin” (Pasiune târzie).

Poezia Anetei Badea este alcătuită din vorbe frumoase, ce descriu iubiri, tristeți, vise sfărâmate, respectiv: „Lumea mea / în solitara realitate a vieții mele...” (Lumea poeziei). Citind aceste confesiuni, distingem, dincolo de o ușoară teatralitate a expresiei (cu timpul, prin exercițiu și maturizare, emoția debutantului se transformă în meșteșug), o subtilă trimitere la sensul platonician, original, al stării de poesis. Ceea ce n-a reușit să cuprindă Demiurgul, în deplina sa rațiune, completează intelectul uman, care, diferit de rațiunea divină, analizează, compară și recompune ideile. Poezia e spontaneitate, e prima treaptă spre logos, e actul original al gândirii și expresiei poetice. Starea de poesis se naște din imaginație, domeniu în care Aneta Badea excelează: „Mă ferec în mine / între cuprinse gânduri ce-mi fac inima să pulseze / în romantice, calde acorduri // Sunt gânduri care vin / din afara eului meu / a sinelui abandonat / unui abstract semizeu //... Îmi pare un pântec uriaș / Existența din afara mea / în care oameni și idei / Sunt gata să devore” (Teama de realitate). Re/întâlnim aici idei fundamentale despre creația poetică. Poesisul, ne asigură anticii, are vocație universală. Poetul, la rândul lui, se folosește de imaginație spre a crea frumosul, rodul plăsmuirii sale creatoare. Cu alte cuvinte, imaginația (în poem avem o subtilă trimitere și către Mitul lui Iona) este calea transfigurării, de la omenesc, la metafizic. În acest fel, trimiterea inițială, către logosul creativ, trezit la viață prin imaginație, capătă sens. Căci, ne spunea Platon, în Phaidon: „Sufletul e influențat de plăcere; fiecare plăcere și fiecare durere e ca un cui bătut în suflet, ținut pe trup, asimilat corpului, făcându-l să creadă că ce este asimilat trupului; ceea ce este adevărat”. Iată, în poezia Anetei Badea, transfigurate poetic aceste idei: „Îngenunchiate, cuvintele urcă muntele crud / iar rimele desperecheate plâng de durere / în căutarea ideii și a versului, născut nud / pentru a le uni în armonia ce se cere //... E blestemul biblic de-a urca jertfind, / Muntele sisific din zori în asfințit, / sub vânt, sub ploaie, sub zăpezi troienind / sub arșiță neiertătoare, sau sub azur limpezit” (Muntele poetului).

Mai mult decât intelect și speculație/iunie, poezia este însă transcendent. Cu mijloace trans-senzoriale, ce largesc considerabil sfera noțiunii de experiență, poeta scoate la lumină zone de penumbră, locuri tainice, edenuri pierdute. Metafizica, în esența ei, are un limbaj metaforic. Iată, într-o altă versiune, mitul poetic al „Insulei lui Euthanasius” („Cel fără de Moarte”, într-o traducere liberă), despre care amintea și Eminescu în proza Cezara, și despre care a scris, în alt registru, și Mircea Eliade: „Este un loc al renașterii, plin de mistere / în care ape, tâsnind din abis de pământ / Lovesc maluri stâncoase, cu albastră putere / Eliberând poveștile nespuse de vânt // E un petic izolat de pământ, / în imensitatea unui ocean unduind //... E locul în care ochii-mi lenevesc /... Și-n care simt că mă-

nalț și plutesc / Fără gravitație, în pacea universului” (Oceanul). Nu știu nici după lectura poemului, dacă e vorba de o insulă, sau doar un ostrov.

Noul volum, abundă, cum e firesc la o poezie pragmatic-confesivă, emotivă și sentimentală, de stări lirice, de reverii: „În mine cântă o pasăre /... Dar, oare, pasărea care cântă / îmi e doar un gând (Cântă o pasăre în mine). Multe poeme, extinse, ar putea fi contrase, poeta având intuiția rostirilor esențiale: „M-apasă tăcerea care mă-nconjoară” (Incertitudinea din noapte), sau „Am vrut să mă-nchid într-un mesteacăn /... Pentru că frunzele lui cântătoare / În suflet îmi picură psalm Dumnezeiesc (Am ales să rămân), poem ce rimează, straniu, cu Gorunul blagian. Genul poetic favorit pare să fie elegia, multe poeme regăsindu-se în ilustrația volumului, creații, de asemenea, ale autoarei. Dacă la precedentul volum dialogul artelor se purta cu grafica lui Mihai Cătrună, de data aceasta asistăm la un solilocviu, pe alocuri spectaculos. Poeta are și simțul culorii, redat adesea și în vers: „Aștept răsăritul, razele să-și verse / Peste întinericul captivității mele / În care doar mintea ar putea să viseze / Trupu-i obosit și stors de putere // Zorile vin în culori argintii / Ce devin albastre sub razele solare / Colorându-mi sufletul în momente vii...” (Insomnia). Dacă există o slăbiciune a acestui volum, este abundența. Poeta exagerează, plusează, de fiecare dată cu folos, dar și frumosul sfârșește prin a obosi. La fel și pictura, scade în interes, prin repetare.

Revenind la sensul creației, nu putem decât să constatăm că eu-l, în cazul de față poesis-ul Anetei Badea, tinde să rupă legătura firească cu ordinea cosmică, să se plaseze într-un spațiu privilegiat, o formă superioară de autocunoaștere: „Sunt un copac ce-și trage seva / din trăirile trecute-i vieți / și poartă pe fraze amintirea / de nostalgii și realități // Sunt un copac care, târziu, a rodit, într-un apus auriu, tomnatec” (Rod poetic tomnatec).

Tomnatecă, crepusculară (după titlul unei alte poeme), asemeni picturii etalate în volum, este și poezia Anetei Badea. „Mergând pe cale a Cunoașterii ajungem să credem că fiecare din noi este un Demiurg. Dar omul e rupt din altceva. Este de cu totul altă natură, ruperea asta”, spunea cândva Ortega Y Gasset. În ordinea creației, omul e imperfect, la fel și poezia sa, care nu va fi niciodată Glasul Zeului. Este concluzia unei poezii ce ne poartă „printre aștri”, sfârșind prin a-i așterne pe hârtie: „Oricum, sufletul rămâne același, mirat / Hoinărind printre astrele care îmbie / La popas veșnic, în universuri ce ard” (Hoinărind printre aștri).

Cu siguranță, călătoria lirică a Anetei Badea nu se sfârșește aici. Experiența ne învață, iar omul de știință, aflat în umbra artistei Aneta Badea, are conștiința poetică a transcendentului, că totul sfârșește, repetat, într-o investigare a realității. Poezia e un fenomen antropologic, una din soluții, o substituție la Glasul Zeului. Până la catharsis mai e cale: „Sfârșim în aceleași incertitudini / și dilematice, nescrise întrebări / suntem, semințele împământării / sau rosul unei simple întâmplări?” (Purtăm în suflete o lumină).

POEZII

Maria IEVA

În ridul palmei

În ridul palmei aspre se-ascunde începutul
E beznă între umeri, aripile foşnesc,
Perdelele de ceaţă le risipeşte vântul,
Şi lacrimi de lumină din palme ne ţâşnesc.

Îngenunchează clipa c-un curcubeu în vene,
Oglinda ne-arată o cale spre trecut,
Să dezgropăm tăcerea din temple egiptene,
Cu mâinile de apă ne facem moartea scut.

Mai pâlpâie dorinţa sub jarul gurii tale,
Iar mugurii imploră agheasma să o bei,
Oglinda din oglindă se sparge în cristale,
Să fulgere dorinţa în ochii mari de lei.

Metaforele stau cu pleoapele deschise,
Din primul cerc de foc dorinţa evadează
Şi Penelopa pleacă să-l afle pe Ulise,
În visul nesfârşirii ce încă o visează...

Cea de-a doua tăcere

Din cerc în cerc triumphiuri se desfac,
Iar apele nu mai încap pe jgheaburi,
Se poate-ntoarce viaţa-n vârful de ac
Şi stelele se pot topi în aburi.

Din neguri străveziul se desprinde
Un fulger nou devine albastriu,
Sub pleoapa mea lumina se aprinde,
Eu în tăcere mă întorc să-ţi scriu.

Nu mai înşir cuvinte la-ntâmplare,
Mi-e rugul răsucit pe după mâini
Pe lacrimi coborâte, stropi de soare,
În aburul din miezul unei pâini.

De vrei să mă priveşti de-aproape,
Cum soarele supuşii şi-i priveşte,
Ascunde-mă în golul dintre ape,
Să-ţi fiu tăcerea care izbăveşte.

Reverie

E-atâta timp de când nu ţi-am mai scris,
Mi-au înflorit cireşii între pleoape
Şi cerurile-n mine s-au deschis,
Ca depărtarea să o simt aproape.

Bat clopotele albe în câmpie,
Seminţele de mac s-au scuturat,
Şi stropi de soare am ascuns sub ie,
Când clipele de dor au lăcrimat.

Pe fiecare stea e scris un nume,
Un nume fiecare cruce poartă
Şi când la capăt cere să mă-nsume,
Se va desface mie Marea Moartă.

Meduzele sunt tot mai transparente,
Iar algele şi peştii au plecat,
Am adunat în palme sedimente,
Dar nici o moarte nu m-a vindecat.

Cărarea de sub gene e pavată,
Cu fire de lumină aurie,
Să mi-amintesc de aripa tăiată,
Ca un copil întors din veşnicie.

Aş vrea să trag perdelele la geam,
Mă doare uneori această stare,
E totul alb, cerneală nu mai am,
Dar port în pleoape mine reci de sare.

De dincolo

E prea departe mâna mea acum,
Deşi o văd ea nu-mi mai aparţine,
Cum flacăra n-o regăsesc în fum,
Nici grâul nu-l mai regăsesc în pâine.

Contururile simt cum se topesc,
Culorile din formă se destramă,
Aud în mine glasul îngeresc,
Ca un ecou de dincolo de vămă.

Lumina albăstruie mă-nfăşoară
Şi mâinile nu mi le pot privi,
Mi-e sufletul uşor ca o vioară,
De parcă-n zorii-n mine s-ar ivi.

Şi tot ce scriu e ca o rugăciune,
Cuvintele de dincolo mă cheamă,
Oricât aş vrea nu mă mai pot opune,
Să nu mă pierd în altă hologramă.

Primeşte-mă în rugăciunea ta

Primeşte-mă la tine-n rugăciune,
Cum doar smochinul îşi primeşte floarea,
Căci fulgerele au trecut prin mine
Şi clipele mi-au risipit candoarea.

Oricât aş vrea nu mă mai pot întoarce
Pe drumul pietruit cu amintiri
Şi nu mai pot să construiesc nici arce,
Să evadăm pe mări ca nişte miri.

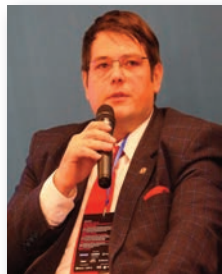
Azi voaluri de lumină ne îmbracă,
Am destrămat veşmântul de pământ,
Să ne-ntâlnim la fel ca altădată,
La Cina cea de Taină din Cuvânt.

Primeşte-mă în rugăciunea ta
Şi-ţi voi sfinţi iar clipa cu iubire,
Unde se naşte însuşi zeul Ra,
Vei regăsi a doua mea venire.

Din volumul „Pe urma unei stele”

Semnal editorial

„Vânt învins și sunet invizibil”

Ioan GÂF-DEAC

Poezia și umbra/ Umbra poeziei „Cuvântul autorului”

(1).

În poezie este mereu prezentă umbra. Aceasta umblă printre cuvinte, ocolește lucrurile conturate, se-așează sub corpul lor, lângă carnea acestora. Umbra vine/ revine în imaginea poetică. Disparația și reapariția umbrei este similară cu dispația și reapariția imaginii în pictura universală, în timpul universal. Sufletele umbrelor sunt fine, subțiri. Ele imită identic/ identice contururi. Liniile drepte cu umbre sunt false alinamente de pas cu dezavans în timp. Doar liniile frânte și înfrânte pot avea umbre. „Imitațiile identice” țin de substanțele contururilor, care permit colocația umbrelor în preajma nu prea liberă a cuvintelor. Sensul limitat al umbrei provine din dedublare. Nu-i suflet dedublat, nu-i umbră de suflet. O aripă are o umbră. Două aripi au tot o umbră. Orice contrast poate fi socotit umbră. Scrierea/ scrisul este umbra ideii, triumful asupra închiderii, simulacru deschiderii. Distanța și profunzimea, care aparțin unei umbre, înseamnă topirea contururilor în puteri nevăzute. Abandonul, chiar emblematic, al umbrei înseamnă sărăcire/ sărăcie.

(2).

Nu întâlnim cuvinte sfâșiate în poezie. Substantivul, uneori, este localizat jumătate în verb, hemistihurile se nasc din spulberări de poeme preconceptuate. Timpul devine licență, farmecul se dezvoltă în știință. În/ prin poezie avem de-a face cu o complexitate ritmată. Uneori ritmul este/ devine „tot/ totul”, nealterând nicicând măsura. O prozodie este o cenzură, o continuă nearmonie. Acum (astfel) este imitată pictura șchioapă a poemului prozodic/ prozodiac. Ajungem la noi propoziții între spații și timp. Observații, sunt mai multe spații și un singur timp.

Ritmul hiatic dintr-un vers se supune mecanicii fricțiunilor dintre/ între cuvinte. În interiorul cuvintelor/ a fiecărui cuvânt există „ceva”, ce pare a fi inexplicabil. În interiorul fiecărui cuvânt există sau nu există insulă/ insule, însă sigur se află „forță/ forțe”. Înfrățirea cuvintelor (alăturarea) ocazională rima/ rimele sub chingile ritmului/ ritmurilor din versuri. Nu există rimă fără înfrățire de cuvinte (cel puțin două). Pe de altă parte, nu avem parte de vreun criteriu fix de judecare a versului/ poeziei. Simplitatea poetică este veșnică, eternă. Cuvintele versificatoare stau alături de cuvintele neparticipante la versificări. Culoarea cuvântului este egală cu culoarea sunetului. Sunetele adesea coincid, cuvintele nu sunt „coincindabile”. Poetul este silit să se cante pe sine pentru a zugrăvi ideile într-o poezie, într-un poem. Atotputernicia cuvintelor într-o poezie nu deranjează manifestarea diferențelor/ discontinuităților între idei și forme. Ideile poetice gândite sunt îmbrăcate/ conturate în „forme negândite”, pe când formele gândite nu-și găsesc locuri în idei negândite. Tonul poetic devine acum un co-ton ideatic-formativ. Goliciunea logicii nu-i apanaj poetic într-un poem. Se sting, astfel, cuvintele țintuite în vorbire pentru a servi nașterea rimelor. Un fond de logică, precum o subțire pânză transparentă, se-așează peste orice poezie, măcinând idei și forme presărate acum peste fiecare vers. Poezia fără cuvinte nu geme. Ea este ramă rănită, pusă în tabloul cu diverse sunete colorate. Nu se aude nici-un zgomot, nici-un icnet sau geamăt când sunt folosite cuvintele înșirate, rând pe rând, în fiecare vers. Este o procesiune tăcută, ușor subversivă, adecvată liniștii și măreției ascunse cu care ne înconjoară mereu eternitatea, infinitul, veșnicia. Cu toate acestea, nicicând gândirea simfonică nu este un cântec.

(3).

Nu se înregistrează uzura cuvintelor, așa cum se constată că se petrece uzura „lucrurilor”. Cuvintele nu obosesc, nu sunt nicicând obosite. O eventuală rumoare născută din dansul cuvintelor nu este altceva decât umbră de scânteiere. Cuvintele nu se supun viselor. Ele spun vise. Cuvintele nu pot fi vii sub dictaturi, decât prin complicități false. Intuițiile împlânzesc scânteierile cuvintelor. Poezia are forme „muabile”, însă cuvintele în asocierea lor sunt „imuabile”. Există cuvinte de fugă, linii independente de orizont, care permit „alergarea” acelor cuvinte spre concretul limitelor lor. Deplina înțelepciune poetică germinează în întuneric, în văzul nevăzut din/în lumină. Negrul întunericului acoperă cuvintele de prisos, nevoile de explicații, de lămuriri nete, luminoase, arătate în / prin

imagini fericite. Lumina unui cuvânt într-o poezie se oprește pe o „image-corp” gândită, imaginată.

Adevărul poetic este fixat pe legăturile între/ dintre cuvinte, nu pe/ în cuvintele propriu-zise. Acum, metaforele se pot răsfărânge, îndoii, plia, tivii, contura etc., însă nu se pot/ nu trebuie amestecate între ele. Amestecul de metafore nu iscă o nouă metaforă. Cuvintele în poezie subliniază/ arată adevăruri mult mai largi decât crede, intenționează, vrea poetul. Un cuvânt spus este o „tăiere/ tăietură” vie, de neoprit după zicerea sa. Cuvintele descompun razele sentimentului, ale fiorului, ale acelui „altceva”, iar nuanțele din această sfărâmare în colectiv (rămasă în familia lucrării numită „poezie”) ocazionatează diverse tristeți, colorează sunetele care, la rândul lor, încumetă nașterea cântecului, a imaginii poetice printre/ sub umbre. Consonanțele din cuvinte multiplică frumusețile imaginii poetice, când infinite răsfărângeri se bat pentru topirea contururilor între sensuri. Un soare fără noapte, o lumină fără umbre ar echivala cu neștiința pură, inconștiența/ necunoștința și non-conștiența, atâta timp cât știința încă doarme în infinita reală neștiință. Încă nu poate știința să înfrângă complet neștiința, neființa. Nu există poezie legitimă. Ca atare, nici întoarcerea la vreo poezie, la vreo legitimitate nu este necesară. Nici renașterea poeziei, cu prețul vreunei cazne, nu este realitate. Pur și simplu, poezia se naște și, mai apoi, renaște continuu fiindărea, prin regenerarea perpetuității sale. Marea de cuvinte găzduiește confortabila uitare, atunci când tot ceea ce este scris, spus, zis, rostit etc. se pierde, în mod liniștit și firesc, în confuzie. Un adevărat reînceput se poate întâlni la/ în fiecare poet care, cândva, a început scrierea poeziei. Noi păstrăm, adesea, trecutul recent prin noi poezii ale prezentului. Aici nu avem de-a face cu vreun program de acțiune pentru combaterea „dezgustului poetic”. Fiecare poet resimte trecerea unui prag soldat cu închiderea contururilor unei noi poezii. Un prag imaginar, desigur, abolind timpul prezent, ancorând timpul revolut în cuvinte. Poezia, oricare ar fi ea, se naște glorioasă într-o/ cu o versiune de fericire lucidă a tabloului, imaginii furnizate de adunarea, compunerea contururilor cuvintelor. Abia acum vine vorba de sentiment, de vehemența oricărei trăiri a fiorurilor izvorâte din tablou, din imagine. Nimic sau totul, este sau nu, valabil sau nevalabil, asumabil sau neasumabil, cu sau fără colectivitatea binară „poet-cititor”, - totul se pierde în false alternative. Alternanțele sunt universale. Aproape nimic nu este univoc. Serii de alternanțe de cuvinte se regăsesc în pulberile dezatomizate ale cerului. Cerul făcut pulbere are serii de alternanțe. Pulberea cerului are serii de

alternanțe. (Științele produc și petrec, în ele însele, drame: drama biologiei circulă pe lângă drama chimiei, a mecanicii, a fizicii, a economiei ș.a.). Totuși, istoria „doar începe”. Ea nu se sfârșește și nu se va sfârși niciodată. Ceea ce a fost, este istorie trecută. Ceea ce este, este „început”. Aceasta este adevărata istorie: ceea ce începe în fiecare secundă, în fiecare clipă. Istoria viitoare „este”, nu se va sfârși nicicând. Merită trăită istoria secunde și fiecare secundă a istoriei prezente merită lăudată, deoarece cu ea începe lumea în fiecare moment de „azi”, „acum” ș.a. Drama umbrelor prezente în/ din cuvintele poeziei este că ele „sunt”, există și nu vor mai fi, nu vor mai exista în viitor. Cultura, poezia doar există. În filosofie se întâlnește tentativa explicării zilnicului mers al omului (deci, și al poetului) fără întâlnirea/ vederea răspunsurilor clare, nete în jurul său. Pe acest fond, totuși, poetul explică prin limpezime (proprie) profund tulburată ceea ce se vede și ceea ce nu se vede. El este însumator de parametri de mișcare și de simțăminte, pierzător în mod deschis, net și curajos, în fața irealelor ipostaze ale făpturii umane. Victoria omului (iluzia plină, deplină) este superior relatată de poet, indiferent dacă învinsul/ neînvinșul este timpul sau spațiul, materia ori ideea, gândul. Poetul (suprem înțelept) este curajosul zicător „a de toate”, despre orice, despre nebuniile fizice și metafizice, inconștiența sa, - ipostază de geniu, ca stăpân peste cuvinte, fiind oricând credibilă. Cei slabi vin în fața poetului, - făptură superioară. Cei neîndrăzneți reproduc cuvintele folosite de poet. Cei nebuni recunosc imediat timpul, văd spațiul, se desprind de căutările lăuntrice, devin imponderabili, imitând faptele poetului. Dramaticile îndoieli sunt senzualități și certitudini imediate pentru poet. Conștiința sa mai degrabă dezechilibrează decât armonizează viețuirea. Unități de mister capătă dimensiuni în poeziile poetului. Imaginile definitive îi sunt străine poetului, umbrele zadarnice sunt stăpânele teritoriului pe care locuiesc cuvintele folosite în scrierea poeziei. Experiențele, - în luminile poetului, supraviețuiesc, viața lăuntrică este perfect continuă. Atavismele dorm în rimele versurilor poetului. Nici un poet nu-și înțelege epoca, iar momentul evenimentului este evenimentul momentului. Sentimentele poetului sunt întotdeauna prezentimente, fără de substanța vreunei amintiri. Neliniștea poetului nu este adâncă, - doar imensă în întindere, - este acoperitoare și se arată mereu. Voluptățile sunt, până la urmă, seci vaduri de ape, cândva bogate, în care plâng baierile inimilor oamenilor simpli. Orice iluzie prăbușită nu este pierdută.

Volum apărut la Editura Tarabostes-2020

ÎN CĂUTAREA LUI PAUL DE ALEP

Sandrino GAVRILOAIA

Yamkhad, Halba, Beroia, Al Chahba, Halab, Alep - unul dintre cele mai vechi orașe ale lumii. Succesiunea civilizațiilor. Alep, a doua capitală a Siriei. Pe Drumul Mătăsii. Orașele moarte. Situri romano-creștine. Ipoteze ale pustiirii orașelor pierdute. Creștinismul siro-arab. Edictul de la Milano. Conciliul de la Calcedon. Un călător interbelic în Orient: G. M. Cantacuzino. Biserici vechi orientale. Epoca Hamdanizilor. Al treilea oraș al Imperiului Otoman. Doamna Chiajna, fiica lui Petru Rareș, în surghiun la Alep. Jurnalul peregrinărilor lui Paul de Alep în Răsăritul Europei. Siria, țărâm al creștinătății. Vechi urme românești descoperite de scriitorul și diplomatul Marcu Beza în Siria. Lordul Guilford și manuscrisul „Călătoriilor Patriarhului Macarie”. Ibn Battuta pe traseul dobrogean al Drumului Mătăsii. Traducători și editori români ai manuscrisului alepian. Itinerariul călătorilor arabi din Alep în Țara Românească și Moldova. Darurile sirienilor. Moaștele Sf. Vasile cel Mare de la Mănăstirea „Trei Ierarhi”. Curtea domnească de la Târgoviște. Epoca lui Vasile Lupu și Matei Basarab. Postelnicul Constantin Cantacuzino și uluitoarea sa curte boierească. Altin Bey sau Constantin Brâncoveanu. Cea dintâi Psaltire tipărită în limba arabă. Antim Ivireanul, primul tipograf din cultura arabă și georgiană. Patriarhul Antiohiei Athanasie al IV-lea Dabbas în țările române. Islam și Creștinism la Alep. O inscripție arabă. Abraham și Zaharia, Profeți ai Vechiului și Noului testament la Alep.

Alep, Halab în pronunție arabă, este unul dintre cele mai vechi, mai misterioase și mai strălucit-orientale orașe ale Levantului pe care am avut ocazia să le vizitez. Aici se concentrează mai multe veacuri ale spiritualității și culturii arabe și câteva bune milenii ale civilizației umane. Arheologii i-au confirmat o neîntreruptă și străveche locuire. Istoria scrisă a așezării depășește 5 milenii, dar în zonă au fost descoperite vestigii care mai adaugă câteva milenii de neîntreruptă locuire. Cele mai vechi inscripții care-i atestă existența sunt tăblițele cuneiforme de la Ebla, un vast sit amorit situat la 60 km sud de Alep. Alte înscrisuri au fost descoperite printre ruinele fostelor cetăți-regate Mari și Ugarit, dar acestea sunt mai recente, datând numai de... 4 milenii. Unii specialiști susțin că undeva, în oraș, ar trebui să existe îngropată o imensă arhivă formată din tăblițe de argilă, după modelul centrelor urbane mesopotamiene cu care Alep a rivalizat în epocă. Această bibliotecă ar putea adăposti scrieri contemporane cu cele de pe Valea Tigrului ori a Nilului. Cercetătorii speră să descopere cândva, cumva rămășițele acestui presupus tezaur al umanității.

Trecutul Alepului înregistrează o incredibilă succesiune de popoare, seminții și civilizații, de la amoriți, hitiți, huriți și sumerieni, la aramei, perși, romani și bizantini (pentru a numi doar culturile cele mai notorii care și-au lăsat urmele pe aceste meleaguri). În anul 1780 î.d.Hr. este menționat ca Yamkhad, capitala unui puteri regionale. Acest regat înfloritor se întindea de la cursul mijlociu al Eufratului până la Marea Mediterană. De fapt, era mai mult o confederație de așezări și triburi, coagulată prin interese economice și defensive comune, fiind o formațiune statală dezvoltată datorită intenselor schimburi negustorești și a căilor comerciale ce legau Mesopotamia de porturile Mediteranei. La vremea sa, Yamkhad a fost un rival redutabil, care a blocat expansiunea spre apus a regatelor mesopotamiene Asiria și Mari. În urma expedițiilor hitite de cucerire a Babilonului, orașul își pierde importanța politică și economică. Aici sunt semnalate unele dintre primele temple și sanctuare ale misterioasei civilizații a hitiților. Înălțimea pe care va fi construită mai târziu citadela medievală (astăzi simbol și brand turistic al orașului) a fost acropola așezării antice. Săpături arheologice - nefinalizate - au scos la iveală o bogată viață materială și spirituală. Incursiunile „popoarelor mării”, care au distrus mai nordicul Imperiu hitit, ajung și la Alep. Cetatea se va reface sub cărmuirea arameilor care își stabilesc aici capitala unui regat de nord. Cam din aceeași perioadă e atestată și denumirea aramaică a orașului, Halba. Conform tradiției monoteiste iudeo-creștine, preluată și de musulmani, acest nume, perpetuat peste atâtea milenii, ar data din vremea Patriarhilor, când Abraham și tribul său din Ur au migrat din Mesopotamia sudică poposind și pe aceste meleaguri. Seleucos Nicator, generalul lui Alexandru cel Mare, care a fondat dinastia și regatul Seleucizilor, reîntemeiază Alepul semi-ruinat sub un alt nume: Beroia. Numai că în noul stat elenistic supremația va fi dobândită de noua capitală, Antiohia (care, în vremea încreștinării, va ajunge să adăpostească și scaunul Patriarhiei apostolice). Romanii preiau urbea sub aceeași denumire de Beroia, integrându-o în sistemul economic, administrativ și de apărare al provinciei imperiale siriene.

Alep, „oraș al minunilor” după cum l-au descris vizitatorii vremurilor de odinioară, este a doua capitală a Siriei. Și asta nu numai datorită trecutului multimilenar neîntrerupt ori a fabuloasei sale moșteniri istorice, culturale și spirituale. Prin importanța sa economică, educațională, culturală și religioasă, dar și prin numărul însemnat de locuitori (la ultimile recensăminte - neoficiale - s-au numărat circa două milioane de locuitori), Alep este al doilea oraș al Siriei, țară tragic și îndelung încercată în ultimii ani. Acest centru, fost emporiu levantin, este situat la 350 km de Damasc, 190 km de Homs, 180 km de Latakia și 140 km de Hama. Înainte de conflict, se putea ajunge aici cu avionul (aeroport internațional), cu trenul (există două gări unde, acum mai bine de un secol, poposea și Orient Expresul) și, bineînțeles, cu mașina (șoselele și autostrăzile siriene erau foarte bine întreținute înainte de conflict). În câteva

domenii, Alepul deținea întâietatea absolută la nivel național și regional. De notorietate erau: pânzeturile, țesăturile și producția sa de bumbac, pielăria, mărfurile industriei chimice și cosmetice, precum și produsele manufacturate local: rafinate bijuterii din aur și argint, alămuri frumos ciocănite și modelate la rece, broderii complicate, șaluri și covoare fastuoase, zumaricale sofisticate sau vestitul săpun de Alep. Faimoase erau, odinioară, și plantațiile întinse de fistic, care acopereau pământurile roșii din împrejurimile „orașului alb” (un alt supranume al Alepului), fisticul local fiind socotit, în Levant, cel mai bun. Această varietate de fistic este cunoscută sub numele de „dintele cămilei”.

*

Acum un mare și important oraș musulman, Alep a fost cândva un centru economic, militar și religios al Imperiului Bizantin. Situat pe rutele caravanier ce legau Asia de Mediterana, acest oraș a fost dintotdeauna un nod comercial și un punct strategic. În primele veacuri ale întâiului mileniu creștin, s-a format în zonă o rețea de așezări interconectate prin relațiile economice și drumurile trainice, specific romane. Aceste localități aprovizionau comerțul alepian cu grâne, vin, citrice, brânzeturi, pielărie, seu, ulei de măsline sau felurite alte produse manufacturate. Ele au atins apogeul înfloririi în perioada bizantină de până la cucerirea arabomayyadă a Orientului Apropiat. Numite astăzi orașe moarte sau pierdute, acestea s-au dezvoltat tocmai pentru că pe aici treceau ramificațiile Drumului Mătăsii înspre Antiohia și Constantinopol. Înflorirea economică a generat în zonă o intensă viață socială, urbană și religioasă. Între secolele al III-lea și al VII-lea d.Hr., în arealul actualelor orașe moarte trăia o prosperă comunitate siro-bizantină. Principalele ocupații ale localnicilor erau agricultura, meșteșugurile și comerțul. Istoricii afirmă că densitatea populației în regiune depășea 100 de locuitori pe kilometrul pătrat, foarte mult în comparație cu realitatea deșertică a zilelor noastre (evident, de dinainte de izbucnirea actualului conflict fratricid).

Din punct de vedere turistic, Alep rămâne punctul principal de acces către orașele moarte, fiind și metropola regiunii în care s-a dezvoltat această pleiadă de localități, astăzi părăsite. Orașele pierdute din nord-vestul Siriei sunt mult prea numeroase și răsfricate, spre a putea fi colindate la modul exhaustiv. De aceea este recomandabil un itinerariu selectiv, de o zi, două sau trei prin mohafazatele (județele) Alep și Idleb, pentru vizitarea celor mai semnificative și stranii situri, cum ar fi: Qalaat Semaan, Al Barra, biserica din Qalb Lozeh, necropola de la Qatura, Zarzita, Serjallah, poate și Bab al Hawa. Ruinele de la Qalat Semaan atestă un dezvoltat cult pentru Sf. Simion Stâlpnicul, pustnic de mare influență în epoca în care a trăit și propovăduit. Până la construirea bazilicii Sfânta Sofia din Constantinopol, aici, la Qalat Semaan, se afla cea mai mare biserică a creștinătății, Bazilica Sf. Simion Stâlpnicul, loc unde s-a păstrat, până în zilele noastre, un fragment din coloana de granit a eremitului. Zona a fost vizată intens și de cuceririle și raidurile cruciaților.

Motivația părăsirii acestor așezări și transformarea lor în orașe moarte este neclară și încă disputată de specialiști. Cutremure, molime, secătuirea resurselor

naturale, invaziile perșilor, jafurile beduinilor de după cucerirea arabo-musulmană, diminuarea bruscă și accelerată a populației, decăderea comerțului și a Drumului Mătăsii constituie câteva dintre ipotezele acestei pustiiri. După o altă teorie, deșertizarea parțială a zonei și, implicit, scăderea resurselor și a populației, s-ar datora fenomenelor care au urmat unor cataclisme naturale (petrecute, cel mai probabil, pe la jumătatea secolului al VI-lea). Impactul cu un meteorit de mici dimensiuni sau poate erupția unui mega-vulcan ar fi dus la bruște mutații ale climei, aridizări și chiar declanșarea unei mini-glaciațiuni (în nordul Europei). Cercetări recente, care au analizat calote din gheața formată în decursul veacului 6 în Groenlanda și Islanda, tind să ia în calcul această ipoteză. Iar studierea unor fosile de arbori de pe teritoriul arhipieleagului britanic, relicve care datează tot cam din aceeași perioadă, înclină, de asemenea, spre acceptarea acestei idei îndrăznețe. În plus, puținele cronici păstrate pomenesc despre distrugerea aproape totală a orașelor de pe coasta siro-libaneză, în urma unor evenimente conjugate: cutremure, tsunami și incendii. Probabil că un complex de factori negativi a stopat prosperitatea zonei, iar așezările au fost abandonate brusc, transformându-se, cu timpul, în veritabile muzee în aer liber ale civilizației romano-bizantine. În sfârșit, conform altei ipoteze, primele orașe moarte ar fi apărut în urma depopulării centrelor de creștinătate. Până la Edictul de la Milano, când împăratul Constantin cel Mare a oferit libertate religioasă tuturor supușilor săi, comunitățile de creștini din Orient se fereau să iasă în evidență. Din cauza persecuțiilor și a prigonirilor, creștinii Orientului Apropiat au ales să locuiască în orașe mici ori chiar să fondeze așezări noi, exclusiv creștine. Cu timpul, aceste "colonii creștine" s-au dezvoltat pentru că erau așezate pe drumurile comerciale care duceau spre Mediterana, "lacul interior" al Imperiului Roman. După recunoașterea oficială a religiei lor, creștinii au început să se mute în marile centre ale lumii romane, nemaifiind desconsiderați, huliți, hăituiți. Oamenii încep să părăsească așezările mai mult sau mai puțin rurale, care erau concentrate în părțile răsăritene ale împărăției, mai cu seamă în Siria, Palestina și Asia Mică, adică în regiunea de imediată iradiere a noii credințe religioase monoteiste. Edictele date la Milano, în 313 și la Roma, în 325, au recunoscut creștinismul ca religie și au îngăduit construirea bazilicilor în întregul areal roman. Dar, după această oficializare, are loc o mediocrizare a vieții (aspirației) creștine. Acest aspect este menționat în textele sfinților părinți și ale scriitorilor vremii. La epoca respectivă, Orientul Apropiat avea deja tradiția instituției bisericii. În Siria, s-au găsit vestigiile a ceea ce unii arheologi consideră că sunt primele biserici din lume. Oricare ar fi realitatea științifică, viața monahală și eremită siriană are o lungă tradiție. Încă din prima jumătate a secolului al IV-lea încep să apară aici mănăstiri, iar epoca de maximă afirmare a monahismului și sihăstriei creștine se situează în decursul secolului al VI-lea, înainte de cucerirea islamică.

Va urma

Cărți din biblioteca revistei Climate literare

Cogito

*„Omul harnic nu este cel care muncește din obligație,
ci cel care o face din propria-i pornire”*